

ÅRSREDOVISNING
2015

Innehåll

GD har ordet	3
Viktiga händelser 2015	5
Resultatredovisning	6
Ekonomisk översikt	8
Återrapporteringskrav enligt regleringsbrevet	10
Verksamhetsprocess – Utveckla regler	12
Verksamhetsprocess – Leda livsmedelskontrollen	16
Verksamhetsprocess – Utföra offentlig kontroll	34
Verksamhetsprocess – Verka för hälsosamma matvanor	42
Övergripande myndighetsuppdrag	50
Avgiftsområden	59
Tilläggsupplysningar rörande resultatredovisningen	60
Sammanställning över väsentliga uppgifter	62
Resultaträkning	63
Balansräkning	64
Anslagsredovisning	66
Tilläggsupplysningar	67
Noter	69
Fastställande av årsredovisning 2015	75

GD har ordet – Livsmedelsverket – inspiratör på vetenskaplig grund

Säker mat. Ärlig mat. Bra matvanor. Det är Livsmedelsverkets recept på matglädje. Vägen dit går via gedigen kunskap och via stöd till konsumenter och företag. Det är något vi tagit fasta på under 2015.

Under våren lanserades de nya kostråden, baserade på den senaste samlade vetenskapen. Under devisen ”Hitta ditt sätt” ger vi råd med färre pekpinnar och mindre krångel. Vi vill visa att det finns många vägar till att äta mer grönt, lagom mycket och röra på sig. Samtidigt har vi lyft blicken och även tagit hänsyn till hur maten påverkar miljön och klimatet. Hälsa och hållbarhet går hand i hand. Som ett av de första länderna i världen har vi nu kostråd som tar hänsyn till både hälsa och miljö. Det har uppmärksammats stort – inte minst internationellt. Att bidra till hälsosamma och hållbara matvanor är att bidra till FN:s nya hållbarhetsmål, Agenda 2030.

Vi kan vara stolta över den svenska maten. En enhetlig och effektiv kontroll är en förutsättning för att konsumenterna ska kunna lita på maten – och för att andra länder ska vilja köpa våra svenska livsmedel. Tillsammans med kommuner och länsstyrelser söker vi ständigt nya vägar att utveckla kontrollen, bland annat utbildade vi under året drygt 100 livsmedelsinspektörer i att bli bättre på att avslöja matfusk och livsmedelsbrott.

*Livsmedels-
kontrollen ska vara
en kvalitetsstämpel
för svensk mat*

Livsmedelskontrollen ska vara en kvalitetsstämpel för svensk mat, uppskattad och efterfrågad av både företag och konsumenter. Under 2015 har vi tillsammans med andra myndigheter träffat olika livsmedelsföretag och diskuterat hur vi kan underlätta och förenkla för dem att växa och exportera. Vi har även gemensamt gett förslag till regeringen på hur den svenska livsmedelsexporten skulle kunna öka.

Livsmedelsverket följer aktuell forskning och gör egna undersökningar när det behövs. Under året genomfördes en undersökning av arsenikhalten i risprodukter. En undersökning som visar att riskakor och fullkornsrís innehåller

höga halter arsenik, och som resulterade i nya råd. Att bedöma och hantera de risker som kan finnas med maten är en av våra viktiga uppgifter.

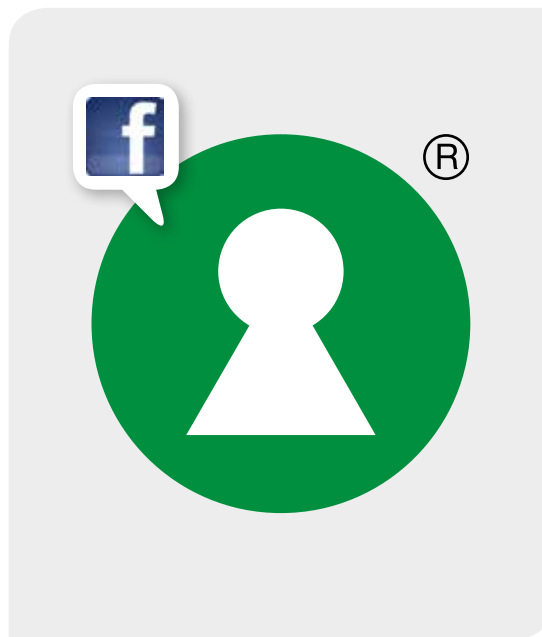
Livsmedelsverkets uppdrag är brett och berör alla människors vardag på flera sätt. Det handlar om maten vi äter och vattnet som kommer ur köskranen. Om att ge råd om de miljontals måltider som serveras på förskolor och skolor, inom äldre- och sjukvården. Om hur vi arbetar för att minska matens miljöpåverkan – både genom att ge råd om hur man äter klimatsmart och om hur matsvinnet kan minskas. Vårt uppdrag handlar om hur fusk och bedrägerier i branschen ska stävjas, för att skydda både konsumenter och seriösa företagare. Om att märkningen ska vara korrekt och begriplig.

Kunskap är vår styrka och bas. Den vetenskapliga grunden viker vi aldrig en tum från. Samtidigt behöver vi stötta både konsumenter och företag för att nå målen om säker mat, ärlig mat och bra matvanor. Det tar vi med oss när vi lägger ännu ett intensivt år bakom oss och blickar framåt – som inspiratör på vetenskaplig grund.

*Annica Sohlström
tillförordnad generaldirektör
Livsmedelsverket*

Viktiga händelser 2015

- Den 1 mars införde Livsmedelsverket nya, tuffare regler för att producenter ska få märka varor med symbolen **Nyckelhålet**. Mindre salt och mer fullkorn var ett par förändringar, samtidigt som fler produktgrupper får Nyckelhålsmärkas.
- I mars lanserade Livsmedelsverket en **ny webbplats** www.livsmedelsverket.se. Ny struktur, smarta sökmöjligheter och anpassning till dator, mobil och platta, var några av nyheterna. Webbplatsen innehåller även ett nytt extranät för den offentliga livsmedelskontrollen.
- **Uppdaterade kostråd** lanserades under parollen "Hitta ditt sätt" – med mer inspiration och färre pekpinnar. De sammanfattas i budskapen "Ät grönare, lagom mycket och rör på dig". Även miljöhänsyn har vägts in i de nya råden.
- Livsmedelsverkets undersökning av drygt 100 produkter bekräftade att det finns **oorganisk arsenik i ris** och risprodukter. Det finns förhållandevis stora mängder arsenik i riskakor, som ofta äts av små barn, och därför utfärdades rådet att inte ge riskakor till barn under sex år.
- **Externa kommunikationssatsningar** har bland annat handlat om matsvinn, Nyckelhålet, salt samt om vikten av att inte, på grund av miljögifter, äta fet fisk från Östersjön, Väneren och Vättern för ofta.
- Under våren arrangerade Livsmedelsverket och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) den första **nationella konferensen om livsmedelskontroll**, med syfte att stärka kvaliteten i den svenska kontrollen. Konferensen skapade stort intresse och samlade cirka 400 inspektörer och chefer från hela landet.
- Tillsammans med Jordbruksverket och Tillväxtverket arbetade Livsmedelsverket under året fram en rapport med förslag på hur den svenska **livsmedelsexporten** och matturismen kan öka.
- Den 10 december utsåg regeringen **Annica Sohlström** till tillförordnad generaldirektör för Livsmedelsverket. Hon efterträdde Stig Orustford.

Resultatredovisning

Livsmedelsverkets vision: Alla ska känna matglädje och må bra av maten!

Livsmedelsverket ska som förvaltningsmyndighet i konsumenternas intresse arbeta för säkra livsmedel, redlighet i livsmedelshandling och bra matvanor. I arbetet ska myndigheten även integrera miljöaspekter för att bidra till ett hållbart samhälle. Målgrupper är konsumenter, aktörer inom folkhälsan, kontrollmyndigheter och livsmedelsproducenter.

Livsmedelsverket har en rad olika uppgifter inom mat, dryck och dricksvatten, hälsa och livsmedelsproduktion. Myndigheten ger ut föreskrifter inom livsmedelsområdet, stödjer livsmedellexport, informerar och ger råd om bra matvanor, representerar Sverige i olika EU-organ inom livsmedelsområdet och ansvarar för samordning av livsmedelskontrollen i landet. Livsmedelsverket kontrollerar slakterier i Sverige och andra delar av livsmedelsproduktionen. En viktig del av kontrolluppdraget är arbetet mot matfusk.

Livsmedelsverket driver en omfattande laboratorieverksamhet för att undersöka om bland annat bekämpningsmedel, veterinärmedicinska läkemedelsrester eller smittor finns i livsmedel. Myndigheten ska även bidra till att förebygga och hantera hot och risker i samhället. Det innebär till exempel att Livsmedelsverket under en kris ska vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa tillgången på dricksvatten.

Livsmedelsverket har cirka 550 anställda varav omkring 330 personer arbetar på huvudkontoret i Uppsala. Cirka 220 personer, bland annat veterinärer och livsmedelsinspektörer, arbetar ute i landet. De arbetar på något av myndighetens lokalkontor, på större slakterier eller vid en gränsstation, som Frihamnen i Stockholm.

Myndigheten är organiserad i tre områden: *Undersökning och vetenskapligt stöd*, *Livsmedelkontroll* samt *Strategisk utveckling och stöd*. Myndigheten leds av en generaldirektör. Livsmedelsverket har också ett insynsråd vars ledamöter utses av regeringen.

Myndigheten styrs av Förordning med instruktion för Livsmedelsverket (SFS 2009:1426), årliga regleringsbrev, särskilda regeringsuppdrag, Livsmedelslagen (SFS 2006:804), Livsmedelsförordningen (SFS 2006:813), Förordning (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap samt andra lagar och förordningar som styr myndigheters arbete.

Riskenalysens principer vägleder

Grunden för Livsmedelsverkets arbete för säkra livsmedel är att följa riskenalysens principer. Dessa principer består av risk- och nyttovärdering, riskhantering och riskkommunikation. Principerna har tagits fram inom ramen för Codex Alimentarius, och används inom EU. Livsmedelsverket genomför egna, självständiga, risk- och nyttovärderingar efter svenska förhållanden. Myndigheten är även Sveriges kontaktmyndighet i Efsa och svensk kontaktpunkt för Codex Alimentarius.

Efsa – The European Food Safety Authority

Efsa är EU:s myndighet för livsmedelssäkerhet. Efsa arbetar med riskvärderingar på uppdrag av främst EU-kommissionen. Efsa:s vetenskapliga arbete utförs av experter från medlemsländerna.

Codex Alimentarius

Codex Alimentarius är en samling standarder för livsmedel som ska skydda konsumenternas hälsa, garantera redlighet och underlätta internationell handel. Arbetet sker inom Joint FAO/WHO Food Standards Programme. Codexkommissionen är det högsta beslutande organet och består av representanter för medlemsländerna.

Resultatredovisningens disposition

Livsmedelsverkets resultatredovisning börjar med en ekonomisk översikt följt av de återrapporteringskrav som finns i regleringsbrevet. Redovisningen är sedan indelad utifrån myndighetens verksamhetsprocesser. Proces-

serna är *Utveckla regler*, *Leda livsmedelskontrollen*, *Utföra offentlig kontroll* och *Verka för hälsosamma matvanor*. Resultatredovisningen avslutas med en redovisning av de uppdrag som inte hör till en specifik verksamhetsprocess, exempelvis uppdragsverksamhet och tjänsteexport, kommunikation och kompetensförsörjning.

Ekonomisk översikt

Livsmedelsverkets totala kostnader 2015 uppgick till 514 868 tkr.

Samtliga kostnader har fördelats på verksamhetsprocesserna.

Tabell 1: Livsmedelsverkets kostnader och intäkter 2013–2015 (tusen kronor)

2015					
Verksamhetsprocess	Intäkter av anslag	Intäkter utöver anslag	Kostnader	Uppbörd	Lämnade bidrag
Utveckla regler	18 829	1 116	19 925	0	9
Leda livsmedelskontrollen	86 448	85 235	172 098	0	82
Utföra offentlig kontroll	133 263	99 963	241 028	0	115
Verka för hälsosamma matvanor	63 486	18 364	81 817	0	129
Summa	302 026	204 678	514 868	0	335

2014 ¹					
Verksamhetsprocess	Intäkter av anslag	Intäkter utöver anslag	Kostnader	Uppbörd ²	Lämnade bidrag
Utveckla regler	19 171	1 099	20 270	0	12
Leda livsmedelskontrollen	105 594	73 827	176 395	338	307
Utföra offentlig kontroll	120 331	91 233	219 587	0	16
Verka för hälsosamma matvanor	58 660	19 580	78 306	0	0
Bedriva uppdragsverksamhet ³	-588	14 753	12 821	0	0
Summa	303 169	200 492	507 379	338	335

2013					
Verksamhetsprocess	Intäkter av anslag	Intäkter utöver anslag	Kostnader	Uppbörd	Lämnade bidrag
Utveckla regler	36 998	6 915	43 913	0	0
Leda livsmedelskontrollen	84 311	66 825	151 136	259	345
Utföra offentlig kontroll	121 565	86 138	207 703	0	0
Verka för hälsosamma matvanor	43 789	27 303	71 092	0	0
Bedriva uppdragsverksamhet	-655	14 371	13 716	0	0
Summa	286 009⁴	201 552	487 561	259	345

1) Intäkter av anslag samt Intäkter utöver anslag för 2014 har korrigerats.

2) Ersättning för EU-uppdrag.

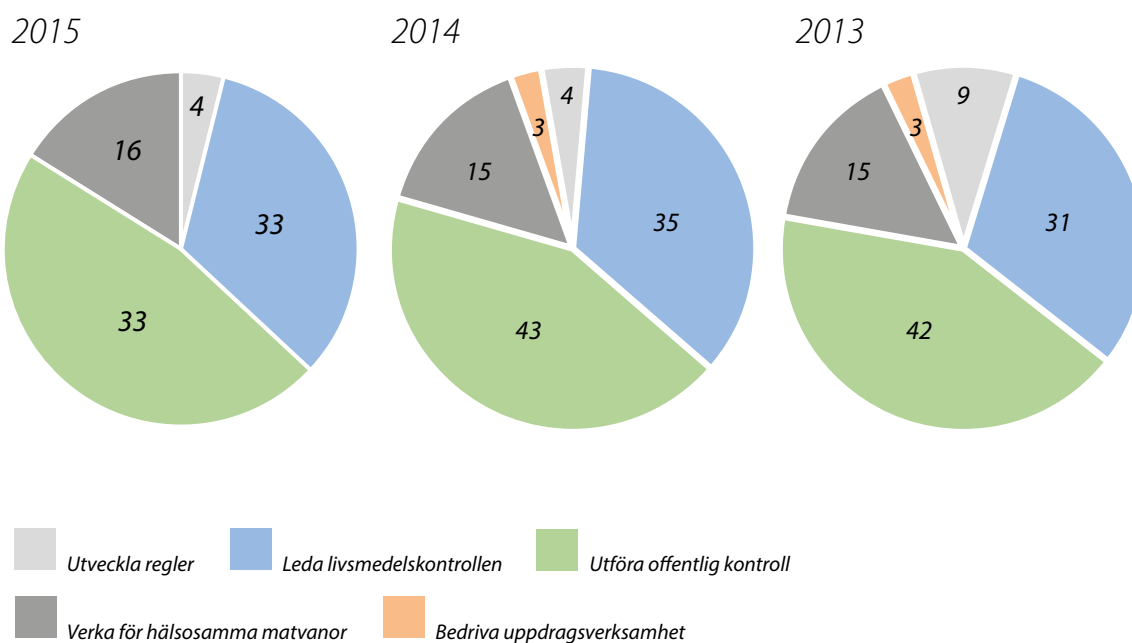
3) Från och med 2015 är Bedriva uppdragsverksamhet inte en egen verksamhetsprocess. Intäkter och kostnader rörande uppdragsverksamheten har fördelats på kvarstående verksamhetsprocesser.

4) Här ingår 2013 års kapitalförändring.

Källa: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso)

Livsmedelsverkets kostnader (%), fördelning per verksamhetsprocess

Återrappporteringskrav enligt regleringsbrevet

Arbete, tillväxt och välfärd i alla delar av landet

Livsmedelsverket ska redogöra för hur myndigheten har bidragit till att, inom ramen för sitt ansvarsområde, uppfylla riksdagens mål för utgiftsområde 23: Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Målet innebär att myndighetens insatser ska bidra till goda förutsättningar för arbete, tillväxt och välfärd i alla delar av landet. De gröna näringarna ska vara livskraftiga och bidra till klimatomställningen och att naturresurserna används hållbart.

Illustration: Livsmedelsverkets regionindelning gör att Livsmedelsverket kan stödja arbete och tillväxt i de areella näringarna i hela Sverige

Livsmedelsverket finns i stora delar av landet och stödjer på så sätt både arbete och tillväxt lokalt och regionalt. Myndighetens livsmedelskontroll är uppdelad i fyra regioner: Norra och mellersta Sverige (drygt 50 medarbetare), Västra Götaland (knappt 50 medarbetare), Östra Götaland (drygt 40 medarbetare) samt Södra Götaland (omkring 65 medarbetare).

Myndigheten genomför ett antal olika insatser för att göra livsmedelskontrollerna så kostnadseffektiva och likvärdiga som möjligt. Under året har bland annat resurser lagts på att utveckla en kontroll-wiki med styrande och stödjande information från Livsmedelsverket riktad till livsmedelskontrollen. Det har även påbörjats ett arbete för att utveckla registreringen av kontrollresultat direkt i en applikation i mobilen.

Livsmedelsverket deltar tillsammans med Jordbruksverket och Tillväxtverket i projektet *Förenklingsresan för livsmedelsindustrin* där de tre myndigheterna i dialog med livsmedelsproducenter tar reda på hur de på bästa sätt kan underlätta för livsmedelsföretagare. Därtill arbetar Livsmedelsverket för att underlätta för livsmedelsexport. Totalt har 19 exportmarknader öppnats för export under 2015, däribland fisk till Kina, Turkiet, Israel och Marocko, ägg- och mjölkprodukter till USA, mjölkprodukter till Indonesien och griskött till Makedonien.

Myndigheten arbetar för säkra livsmedel, redlighet i livsmedelshandlingen och genomför stickprovskontroller efter vissa ämnen i livsmedel vid import. Inom köttkontrollen har Livsmedelsverket kontrollerat drygt 3,2 miljoner tamboskap, före och efter slakt och övervakat slakt av omkring 100 miljoner fjäderfän. 34 583 stickprov har analyserats i Livsmedelsverkets laboratorier. I 45 av dessa prov hittades överskridna gränsvärden.

Myndigheten informerar också konsumenter om vad som är bra, och mindre bra, att äta och dricka.

Tabell 2: Livsmedelsverkets genomför kontroller i hela landet

Team/Antal	Anläggningar under Livsmedelsverkets kontroll (aktiva under året) ¹	Genomförda kontroller för säker mat och redlig hantering	Slakterier och vilthanteringsanläggningar	Kontrollerade slaktkroppar: tamboskap, ren och vilt	Kontrollerade slaktkroppar: fjäderfä
Team Norrland	258	1 059	44	125 826	–
Team Gävle/Dala	68	494	12	95 810	–
Team Östra Svealand/ Gottland	189	838	17	191 66	30 875
Team Västra Svealand	108	596	20	32 242	47 934 989
Team Skara/Skövde	86	619	16	415 054	2 495 732
Team Dalsjöfors	62	528	7	354 373	–
Team Brålanda	155	314	10	153 019	40 510
Team Kalmar	83	392	15	556 272	24 152 305
Team Linköping	116	578	14	180 100	–
Team Nordvästra Skåne	125	673	21	105 286	14 708 054
Team Nordöstra Skåne	75	483	16	795 252	10 060 787
Team Hörby	59	458	8	98 747	915 587
Team Trelleborg	83	437	5	260 479	233 574
SUMMA	1 467	7 469	205	3 364 126	100 572 413

1) I antalet är ägarbyten inkluderat, det vill säga samma anläggning kan finnas med två gånger på grund av olika ägare under året.

Under året har Livsmedelsverket lanserat reviderade kostråd där miljöaspekten för första gången varit en integrerad del av råden. Under året har projektet *Minska matsvinnet* avslutats och har enligt en utvärdering nått ett bra resultat. Enligt en undersökning som Naturvårdsverket har genomfört så har mängden matavfall från butiker, restauranger och hushåll i Sverige minskat mellan 2012 och 2014. Störst procentuell minskning har skett i restauranger och butiker, där matavfallet har minskat med mellan 15 och 35 procent och störst minskning i mängd har skett hos hushållen.

En indikator på att Livsmedelsverkets råd om bra matvanor når ända fram till konsumenten är försäljningsstatistiken över Nyckelhålmärkta livsmedel. Under 2015 såldes 676,8 miljoner Nyckelhålmärkta produkter i Sverige, vilket utgjorde 14 procent av det totala antalet försålda livsmedelsprodukter i Sverige.

Motverka livsmedelsfusk

Myndighetens arbete med att motverka livsmedelsfusk redovisas på sidan 20.

Livsmedelsexport

Myndigheten ska redovisa sitt arbete med livsmedelsexport. Åtterrappporteringskravet redovisas på sidan 32.

Tjänsteexport

Myndigheten ska redovisa innehåll, omfattning och resultat av den tjänsteexport som bedrivs. Redovisningen återfinns på sidan 54.

Jämställdhetsintegrering

Myndigheten har i uppdrag att integrera ett jämställdhetsperspektiv i verksamheten. Individbaserad statistik ska presenteras och analyseras med kön som övergripande indelningsgrund, om det inte finns särskilda skäl mot detta. I de fall där det varit genomförbart har indelningsgrunden införts. Därtill ska myndigheten årligen redovisa åtgärder och resultat av arbetet med jämställdhetsintegrering. Redovisningen återfinns på sidan 55.

Verksamhetsprocess – Utveckla regler

I verksamhetsprocessen Utveckla regler ingår *Regelarbete* samt *Risk- och nyttovärderingar och undersökningar* som grund för utveckling av regler.

Mål:

- Ökat genomslag av för Sverige viktiga livsmedelsfrågor i EU och internationellt
- Ökat genomslag och utbyte av för Sverige viktiga livsmedelsfrågor

Bedömning av måluppfyllelse:

Livsmedelsverket bedömer att målet har uppnåtts. Myndigheten har under 2015 väl utfört sina uppdrag i EU och det internationella arbetet och har infört samtliga föreskrifter inom fastställda tidsfrister.

Tabell 3: Utveckla regler, intäkter och kostnader (tusen kronor)

	2013	2014	2015
Intäkter utöver anslag	6 915	1 099 ¹	1 116
Kostnader	43 913	20 270	19 925
Andel av Livsmedelsverkets kostnader (%)	9,0	4,0	3,9
Antal årsarbetskrafter	39	19	18

1) 2014 års uppgift har korrigerats.

Källa: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso)

Regelarbete

Hela EU har i stort sett en gemensam lagstiftning för att våra livsmedel ska vara säkra och redliga. Det gäller hela livsmedelskedjan, från jord till bord. Livsmedelsverket ska besluta om föreskrifter och vägledningar kring livsmedel i Sverige. Myndigheten ska också stödja regeringen i landets EU-samarbete och i annan internationell samverkan om livsmedel. I det ingår att fortlöpande hålla regeringen informerad om förhållanden som är av betydelse för samarbetet.

PRESTATIONER

Tabell 4: Nationella föreskrifter

Antal/år	2013	2014	2015
Beslutade nationella föreskrifter	10	25	4

Under året har Livsmedelsverket gett ut fyra föreskrifter. Av dessa är två stycken (LIVSFS 2015:2 och LIVSFS 2015:3) genomföranden av EU-direktiv. Nedan följer en närmare beskrivning av föreskrifterna.

- Nyckelhålsföreskrifterna har reviderats (Livsmedelsverkets föreskrifter, LIVSFS 2005:9, om användning av viss symbol). De större ändringarna jämfört med de tidigare reglerna, LIVSFS 2009:6, är bland annat att nya saltvillkor har införts, att vissa kriterier skärpts och att glutenfria produkter numera omfattas av föreskrifterna.
- Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten, SLVFS 2001:30, har ändrats så att de även omfattar en utökad kontroll av radioaktivitet i dricksvatten samt krav på information och åtgärder vid radioaktivitet i vattnet. Arbetet har skett i nära samarbete med Strålskyddsmyndigheten.
- Livsmedelsverkets föreskrifter, SLVFS 2003:10, om honung har ändrats eftersom direktivet som de grundar sig på också har ändrats i vissa delar.

- Ändringar har också gjorts i Livsmedelsverkets föreskrifter, LIVSFS 2006:21, om avgifter för offentlig kontroll, prövning och registrering. Ändringarna består huvudsakligen i höjningar av avgifter för importkontroll och införande av avgifter vid utfärdande av exportintyg.

2015 års föreskrifter

LIVSFS	Ändrar/omtryck	Ändrar/omtryck
LIVSFS 2015:1	LIVSFS 2005:9	Användning av viss symbol
LIVSFS 2015:2	LIVSFS 2003:10	Honung
LIVSFS 2015:3	SLVFS 2001:30	Dricksvatten
LIVSFS 2015:4	LIVSFS 2006:21	Avgifter

Svensk framgång i det internationella arbetet

Livsmedelsverket förhandlar om livsmedelsfrågor i EU, Codex Alimentarius och andra forum. Myndigheten hanterar cirka sextio förhandlingsområden samt deltar i ett femtiotal olika

arbetsgrupper och driver där de svenska ståndpunkterna. Under 2015 har följande förhandlingsresultat av större omfattning noterats:

- EU-kommissionen föreslog 2013 en ny förordning om offentlig kontroll som ska ersätta bland annat nuvarande kontrollförordning (EG) nr 882/2004. Förhandlingarna pågår fortfarande mellan rådet och Europaparlamentet samt kommissionen. Livsmedelsverket har stöttat regeringen i förhandlingarna och bidragit med flera förslag till förbättringar och förtydliganden av texten.
- Livsmedelsverket har aktivt deltagit i arbetet med att ta fram den nya EU-förordning om nya livsmedel som antogs i december 2015.
- Myndigheten har bidragit i det pågående arbetet med en ny förordning om ekologisk produktion.
- Livsmedelsverket har deltagit i arbetet med en förordning rörande gränsvärde för oorganisk arsenik i ris. Ett särskilt gränsvärde har fastställts för ris när det används som ingrediens i livsmedel för spädbarn och småbarn och kommer att börja tillämpas från 1 januari 2016.

Förenklingsresan för livsmedelsindustrin – resa för tillväxt och export

Livsmedelsverket har tillsammans med Jordbruksverket och Tillväxtverket påbörjat ett myndighetsgemensamt arbete kallat *Förenklingsresan*

för livsmedelsindustrin. Syftet är att i dialog med olika livsmedelsföretag och berörda myndigheter komma fram till konkreta sätt att underlätta för företagarna i deras vardag och därigenom hjälpa dem att öka tillväxt och konkurrenskraft. Arbetet fokuserar särskilt på export. Myndigheterna förmedlar även regeringens tydliga ambition att ständigt arbeta med regelförenkling.

Under 2015 har generaldirektörerna för de tre myndigheterna besökt fyra företag inom mejeri, fiskberedning, köttprodukthantering och bagerinäring. Företagen skiljer sig åt bland annat när det gäller ägarform, antal anställda, omsättning och var de har sin primära marknad. Vid besöken deltog också berörda lokala och regionala myndigheter, branschorganisationer och andra offentliga aktörer.

De frågor som togs upp och diskuterades på var bland annat:

- förenklad informationsgång till de olika myndigheterna
- säker och enhetlig kontroll
- önskan om hjälp och stöd för att kunna exportera

Förenklingsresan fortsätter under 2016 med besök på ytterligare fyra företag samt med att ta fram konkreta lösningar och ansvariga aktörer.

Risk- och nyttovärderingar och undersökningar som grund för utveckling av regler

Livsmedelsverket undersöker livsmedel och matvanor. Myndigheten utför analyser, utvecklar metoder och genomför risk- och nyttovärderingar efter svenska förhållanden för att kunna utveckla rätt regler och råd om livsmedel.

PRESTATIONER

Riskvärdering utifrån analyser leder till bättre råd

Livsmedelsverket utför mikrobiologiska livsmedelsanalyser som stöd till matförgiftningsutredningar. Under året har Livsmedelsverket till exempel påvisat norovirus (vinterkräksjukan) i vitkålssallad från en restaurang där cirka 500 människor drabbats av vinterkräksjuka efter att ha ätit lunch.

Orsaken till utbrott är viktig kunskap i riskvärderingar som senare utmynnar i råd eller regler. Exempelvis bygger råden om att koka importerade frysta hallon och att genomsteka hamburgare på data från utbrottsutredningar där smittkällan har fastställts genom mikrobiologiska analyser vid Livsmedelsverket.

Risktermometern – ett hjälpmedel för att visa och jämföra risker

Det pratas mycket om risker med olika ämnen, men många gånger kan det leda till en oro för ämnen som det faktiskt inte finns någon risk med, eller att de ämnen som verkligen kan medföra en risk inte uppmärksammas. Risken med ett ämne beror inte bara på hur farligt ämnet är i sig, utan också på hur mycket konsumenter får i sig. Om

man tillhör en känslig grupp, som små barn eller gravida, påverkas också risken. Livsmedelsverket har utvecklat Risktermometern, ett hjälpmedel för att bättre förstå och jämföra risker. Risktermometern finns i två olika versioner:

- En konsumentanpassad risktermometer med specialanpassad grafik där risken med olika ämnen visas i en femgradig skala, från ingen till hög risk.
- Ett bakomliggande beräkningsverktyg som tar hänsyn till hur giftigt ämnet är och på vilket sätt det kan påverka hälsan, samt exponeringsdata för olika konsumentgrupper. Verktöget kommer att användas för att prioritera Livsmedelsverkets verksamhet och resurser.

I dagsläget kan Risktermometern bara användas för kemiska ämnen. Med kemiska ämnen menas till exempel miljögifter som dioxiner, PCB, bekämpningsmedel, plastämnen och metaller, till exempel bly och kadmium.

Risktermometern ger besked om risken att drabbas av sjukdom är låg eller hög om en människa utsätts för ett ämne under lång tid och i låga halter. Risktermometern kan i dagsläget inte användas för att bedöma effekter som uppkommer under mycket kort tid, så kallade akuta effekter. Vid akuta effekter utsätts den drabbade ofta för mycket höga halter av ett ämne.

Verksamhetsprocess – Leda Livsmedels- kontrollen

I verksamhetsprocessen Leda Livsmedelskontrollen ingår *Leda och samordna den nationella kontrollen, Krisberedskap, Nationella kontrollprogram, Rådgivning till livsmedelsföretag, Stöd till svensk livsmedelsexport samt Nationellt referenslaboratorium.*

Mål:

- Livsmedelsbranschen upplever att Livsmedelsverket ger ett värdeskapande stöd och bidrar till att öka deras konkurrenskraft
- Kontrollmyndigheterna och branschen upplever att likvärdigheten i kontrollen mellan kommunerna har ökat

Bedömning av måluppfyllelse:

Livsmedelsverket bedömer att målet delvis har uppnåtts. Livsmedelskontrollen utvecklas åt rätt håll, till exempel har en större andel av anläggningar med hög riskklass kontrollerats jämfört med tidigare år. Men det är stora lokala variationer i hur väl den svenska livsmedelskontrollen

fungerar. I resultaten från 2015 års revisioner av kontrollmyndigheterna framgår att kontrollen inte är riskbaserad. Till exempel kontrolleras inte alla livsmedels- och dricksvattenanläggningar som bedömts ha hög risk varje år, många länsstyrelser saknar ett fullständigt register över primärproducenter och kontrollen sker inte i det led av livsmedelskedjan där riskerna är som störst. Flera kommuner och länsstyrelser brister också i uppföljningen av den egna kontrollen.

Under året har Livsmedelsverkets vidtagit flera åtgärder för att tydligare leda och stödja kontrollen. Funktionen regional samverkan har inrättats för att stödja och uppmuntra kommuner och länsstyrelser att samarbeta. Ett förslag till föreskrifter som tydligt beskriver vad en kontrollmyndighet förväntas leverera har tagits

fram och arbetet med nya gemensamma mål för livsmedelskedjan har startats.

För att ge förutsättningar för en effektiv kontroll har Livsmedelsverket bland annat byggt en webbaserad utbildningsportal och genomfört en bred utbildning om livsmedelsfusk för kontrollmyndigheter. Under året har Livsmedelsverket också levererat två kontrollhandböcker *Leda, planera och följa upp offentlig livsmedelskontroll* och *Utföra offentlig livsmedelskontroll*, två viktiga verktyg för en likvärdig och effektiv livsmedelskontroll.

Livsmedelsverket ansvarar för ett antal nationella provtagningsprogram och det är mycket tillfredsställande att få överskridanden eller positiva prover har hittats i de livsmedel som undersökts.

Under året har 19 exportmarknader öppnats för svenska företag. Mycket arbete har lagts ner på aktiviteter med målet att den kinesiska marknaden ska öppnas för export av griskött. Både livsmedels- och dricksvattensektorns förmåga att motstå och hantera identifierade hot och risker bedöms vara god med vissa brister.

Tabell 5: Leda livsmedelskontrollen, intäkter och kostnader (tusen kronor)

	2013	2014	2015
Intäkter utöver anslag	66 825	73 827 ¹	85 235
Kostnader	151 136	176 395	172 098
Andel av Livsmedelsverkets kostnader (%)	31,0	34,5	33,4
Antal årsarbetskrafter	115	142	141

1) 2014 års uppgift har korrigerats.

Källa: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso)

Leda och samordna den nationella kontrollen

Livsmedelsverket verkar för en effektiv och likvärdig livsmedelskontroll i hela landet. Myndigheten samordnar den nationella kontrollplan som omfattar kontrollen i hela livsmedelskedjan. För att öka likvärdigheten och höja kvaliteten i kontrollen genomför myndigheten särskilda utbildningsinsatser för att utveckla kompetensen i den offentliga livsmedelskontrollen. Detta görs i form av kurser, handböcker, konferenser och via webbplatsen.

Under våren arrangerade Livsmedelsverket och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) den första nationella konferensen om livsmedelskontroll, med syfte att stärka kvaliteten i den svenska kontrollen. Konferensen samlade cirka 400 inspektörer och chefer från hela landet.

I Sverige finns cirka 80 000 primärproducenter (odling, mjölk- och äggproduktion, uppfödning av djur till slakt med mera) och cirka 90 000 livsmedelsanläggningar. Den största delen av livsmedelskontrollen utförs av kom-

munerna. Länsstyrelserna i sin tur ansvarar för att stödja, samordna och följa upp kommunernas kontroll inom länet. Länsstyrelserna har också ansvar för att utföra livsmedelskontrollen i primärproduktionen. Livsmedelsverket har det övergripande ansvaret för den svenska livsmedelskontrollen. Myndigheten kontrollerar dessutom cirka 1 300 anläggningar och slakterier, och ansvarar för gränskontrollen av främst animaliska livsmedel som förs in till Sverige från länder utanför EU.

PRESTATIONER

Tabell 6: Leda och samordna nationell livsmedelskontroll, prestationer och kostnader

Antal/år	2013	2014	2015
Länsmöten	36	19	36
Telefonfrågor från kontrollmyndigheter	1 556	1 247	816
Frågor på Livstecknet	457	413	745
Vägledning och kontrollhandböcker	9	6	6
Utbildningar	8	9	7
Utbildningstillfällen	20	30	13
Deltagare	693	1 301	489
Revisioner i livsmedelskedjan utförda av Livsmedelsverket	35	31	30 ¹⁾
Antal frågor/ärenden/anmälningar till Livsmedelsombudsmannen	–	206	286
Kostnader (tkr)	Uppgift saknas	45 851	48 664

1) Varav fem uppföljande revisioner.

Källor: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso) och Livsmedelsverkets verksamhetsstatistik

Regional samverkan och länsmöten

Under 2015 startade Livsmedelsverket funktionen regional samverkan. Syftet är att förstärka ledningen av, och stödet till, den lokala kontrollen genom att vara fysiskt närvarande ute i landet. Sju inspektörer har arbetat delar av sin tid med att stödja och uppmuntra samarbete mellan kommuner och länsstyrelser. Funktionen har också planerat och medverkat på de länsmöten som respektive länsstyrelse arrangerar.

Länsmötena är en arena där personal vid de lokala och regionala kontrollmyndigheterna informeras om nyheter och trender inom livsmedelskontroll. Mötena anpassas efter regionala förutsättningar, men alla möten innehåller också gemensam information som lämnas vid samtliga träffar. Under 2015 gjorde Livsmedelsverket en genomgång av kommande förändringar i vägledningen om godkännande och registrering av livsmedelslokaler samt diskuterade hur RASFF-notifieringar (varningssystem för livsmedels- och fodersäkerhet inom EU) bör hanteras av kommunerna.

Webbplatsen Livstecknet – kanal för frågor och samverkan

Webbplatsen Livstecknet är Livsmedelsverkets digitala mötesplats och kanal för de centrala, regionala och lokala kontrollmyndigheterna inom livsmedelskontrollen. Där publiceras nyheter som rör kontrollen och ett kvartalsbrev som riktas framför allt till beslutsfattare. Där finns också blanketter och webbformulär för att rapportera myndighetsuppgifter och arbetsrum för olika projekt och nätverk. Webbplatsen har också ett forum för frågor och svar där kontrollmyndigheter kan ställa frågor till Livsmedelsverket och till kollegor runt om i landet och även föra diskussioner i olika frågor. Antalet frågor har ökat under 2015 då även Livsmedelsverkets egen personal numera ställer frågor via forumet. Flest frågor handlar om märkning och information (27 procent) och allmänna kontrollfrågor (10 procent). Många frågor rör även registrering och godkännande.

Vägledningar och kontrollhandböcker

Två viktiga verktyg för att utveckla en likvärdig kontroll i hela Sverige är vägledningar och kontrollhandböcker. De stora projekten under 2015 har varit att ta fram vägledning till Informationsförordningen (EU) nr 1169/2011 samt kontrollhandböcker om att utföra offentlig kontroll samt om att planera, leda och följa upp livsmedelskontroll. Under 2015 har Livsmedelsverket tagit fram vägledningar och kontrollhandböcker som behandlar följande:

- Nyckelhålsmärkning (ny vägledning till de nya föreskrifterna)
- Informationsförordningen
- Utföra offentlig kontroll
- Planera, leda och följa upp offentlig livsmedelskontroll
- Listeria
- Provtagning

Dessutom har fem vägledningar uppdaterats. Vägledningarna behandlar honung, tillsatser, godkännande och registrering av livsmedelsföretag samt handel med animaliska livsmedel. Även kontrollhandboken om kosttillskott har uppdaterats.

Utbildningar och kurser 2015

Livsmedelsverket har under året genomfört kurser och utbildningar inom områdena livsmedelsbrott, kosttillskott, listeria, dricksvatten och primärproduktion. Inom området livsmedelsfusk har en utbildningsserie med sex utbildningsomgångar om fyra dagar startat. Denna utbildningsserie slutförs i mars 2016.

Livsmedelsombudsmannen

Funktionen Livsmedelsombudsmannen startade under oktober 2014 i syfte att upptäcka fler livsmedelsbrott genom att i första hand personer som arbetar inom livsmedelsbranschen, men även konsumenter, kan lämna information om oegentligheter. Tips tas emot från alla delar av livsmedelskedjan och den som tar kontakt kan välja att vara helt anonym. Tipsen lämnas via Livsmedelsverkets webbplats, e-post, telefon

eller brev. Därefter utreds ärendet, antingen hos Livsmedelsverket eller hos den kontrollmyndighet som har ansvar för frågan.

Under 2015 har det kommit totalt 286 tips/ärenden till Livsmedelsombudsmannen. Av dessa har en stor del skickats vidare till kommun eller internt på Livsmedelsverket, totalt 231 ärenden. De som inte skickats vidare har varit åsikter eller ärenden som inte ska hanteras av kontrollen.

Motverka livsmedelsfusk

Livsmedelsverket utgör Sveriges kontaktpunkt i Food Fraud Network (EU-kommissionens arbetsgrupp inom livsmedelsfusk) samt i Opson-arbetet (Interpols och Europols arbete mot förfalskade livsmedel). Food Fraud Network har genomfört två möten under året.

Europeiska kommissionens nya informationssystem AAC (Administrative Assistance and Cooperation) infördes i december 2015. AAC är tänkt att användas för informationsutbyte mellan medlemsländer vid misstanke om livsmedelsfusk, men där ingen fara för människors hälsa föreligger. Livsmedelsverket är kontaktpunkt för denna funktion. Vidare har Livsmedelsverket deltagit i ytterligare två projekt i Europeiska kommissionens regi. Det ena handlar om kontroll av vikt, volym och art på fiskeriprodukter och det andra handlar om honung.

Under 2015 startades ett nätverk för att gemensamt arbeta mot bedrägerier i livsmedelsbranschen. Nätverket bildades efter initiativ av några aktörer inom den svenska livsmedelsbranschen. Under året har tre möten genomförts.

Livsmedelsverket har också genomfört en kommunenkät om åtalansmälningar av livsmedelsbrott. Enkätsvaren visade att av de åtalansmälningar som genomförs inom området livsmedelsbrott är det mycket få som leder till åtal. Vid ett möte med Riksåklagaren i slutet av året konstaterades att det behövs gemensamma insatser för att effektivisera handläggningen av livsmedelsbrotts- och djurskyddsärenden.

Revisioner i livsmedelskedjan

Livsmedelsverket ansvarar för att samordna Nationella samrådsgruppen för revision inom livsmedelskedjan. Under året har samrådsgruppen arbetat med frågan om ett heltäckande revisionssystem för hela livsmedelskedjan och tagit fram förslag till hur revision av länsstyrelsernas kontroll inom djurskydd och andra områden kan genomföras. Jordbruksverket och Livsmedelsverket genomförde också en gemensam revision av en länsstyrelse inom områdena foder och livsmedel.

Samrådsgruppen har under året fortsatt att arbeta med en grupp av tekniskt sakkunniga inom livsmedelskedjan. Arbetet har varit mycket uppskattat. Flertalet i gruppen kommer från lokala myndigheter. Gruppen är engagerad i ett system där lokala myndigheter reviderar varandra och i ett nordiskt projekt för oberoende granskning av revisionssystemet.

Tabell 7: Revisioner i livsmedelskedjan utförda av Livsmedelsverket

Antal/år	2013	2014	2015
Kommuner	25	23 ¹	30 ¹
Länsstyrelser	5	7	5
Livsmedelsverket	5	0 ²	5
Generalläkaren ³	–	1	0

1) Varav fem uppföljande revisioner.

2) Orsaken till att Livsmedelsverket inte gjorde några internrevisioner 2014 var att revisioner av kommuner prioriterades.

3) Generalläkaren är den ansvariga kontrollmyndigheten inom försvarsmakten.

Källa: Livsmedelsverkets verksamhetsstatistik

Revisionerna utförs enligt EG-förordning nr 882/2004 om offentlig kontroll för att säkerställa att kontrollen av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelser om djurhälsa och djurskydd följs. Revisionerna följer också kommissionens beslut 2006/677/EG med fastställande av riktlinjer avseende kriterierna för utförande av revisionerna.

Livsmedelsverkets revisioner under 2015 fokuserade på olika sakområden eller anläggningstyper, såsom bryggerier, restauranger, äggpackerier, spannmåls- och äggproduktion samt på Livsmedelsverkets roll i kontrollen av ekologisk produktion. Vid flertalet av revisionerna granskades kontrollen på plats vid en anläggning, så kallad skuggkontroll.

Livsmedelsverket har under året tagit del av ett trettiotal revisionsrapporter från länsstyrelserna och på så sätt verifierat hur de utför revisionerna. Vid några av dessa revisioner har även skuggkontroller genomförts, exempelvis på restauranger

och dricksvattenanläggningar. Fyra revisionsrapporter från länsstyrelsen har resulterat i att Livsmedelsverket har genomfört uppföljande revisioner.

Livsmedelsverket publicerade under året en nationell rapport med en sammanställning av resultatet av länsstyrelsernas och Livsmedelsverkets revisioner under 2014. Länsstyrelserna, samt de sakkunniga som användes vid skuggkontrollerna, bjöds in till två informationsdagar för att diskutera erfarenheter från skuggkontrollerna, tidigare års revisionsresultat, likvärdiga bedömningar och utveckling av revisionssystemet. 16 länsstyrelser och 14 sakkunniga deltog.

EFFEKT

Sammanställning av Sveriges offentliga livsmedelskontroll

Varje år rapporteras den samlade livsmedelskontrollens resultat till Livsmedelsverket. För 2014 rapporterades det in 89 477 kontroller, vilket är en ökning med drygt 4 000 kontroller jämfört med tidigare år.

Utifrån inrapporterade uppgifter från 2014 års kontroll ser Livsmedelsverket att det fortfarande finns stora skillnader mellan kontrollmyndighe-

terna. Det finns myndigheter som har tillräckligt med personal, utför många kontroller och prioriterar de mest riskfyllda verksamheterna, samtidigt som det finns myndigheter som inte utför kontroll i tillräcklig omfattning. Det är positivt att andelen kontrollerade anläggningar som är placerade i de högsta riskklasserna 1–4 och har fler än fem tilldelade kontrolltimmar har ökat från 90 procent år 2013 till 95 procent år 2014. Motsvarande siffra för dricksvattenanläggningar är 84 procent, även det en ökning från året före då siffran var 64 procent.

Tabell 8: Nationella livsmedelskontroller 2012–2014

Antal/år	2012	2013	2014
Nationella kontroller	77 347	85 217	89 477

Tabell 9: Kontroll av livsmedelsanläggningar i riskklass 1–4 med fler än fem kontrolltimmar

Andel kontrollerade anläggningar	Andel kommunala kontrollmyndigheter 2012	Andel kommunala kontrollmyndigheter 2013	Andel kommunala kontrollmyndigheter 2014
0–50 %	11	8	5
51–80 %	19	14	13
81–90 %	16	14	16
91–100 %	54	64	67
TOTALT	100	100	100
Antal kontrollmyndigheter	237	242	243

Tabell 10: Kontroll av dricksvattenanläggningar i riskklass 1–4 med fler än fem kontrolltimmar

Andel kontrollerade anläggningar	Andel kommunala kontrollmyndigheter 2012	Andel kommunala kontrollmyndigheter 2013	Andel kommunala kontrollmyndigheter 2014
0–50 %	38	40	18
51–80 %	0	1	0
81–90 %	0	0	0
91–100 %	62	59	82
TOTALT	100	100	100
Antal kontrollmyndigheter	94	95	96

Resultat från livsmedelskontrollen 2015 sammanställs och redovisas först efter att denna årsredovisning publicerats.

Källa för tabell 8–10: Livsmedelsverkets rapporteringssystem för livsmedelskontroll

Anläggningar i riskklass 1–4 med en kontrolltid på mer än fem timmar är de anläggningar som har den mest riskfyllda produktionen, till exempel stora slakterier, stora dricksvattenanläggningar och sjukhuskök. De ska därför kontrolleras minst en gång per år.

67 procent av kontrollmyndigheterna har under 2014 kontrollerat alla, eller nästan alla (91–100 procent), av de livsmedelsanläggningar som är placerade i de högsta riskklasserna. Jämfört med året innan betyder det att andelen har ökat. Det är fortfarande några myndigheter som inte prioriterar att kontrollera de mest riskfyllda livsmedelsanläggningarna, men andelen har minskat från 8 till 5 procent.

82 procent av kontrollmyndigheterna har under 2014 kontrollerat alla, eller nästan alla (91–100 procent), av de dricksvattenanläggningar som är placerade i de högsta riskklasserna. Jämfört med året innan betyder det att andelen har ökat. Det är fortfarande några myndigheter som inte prioriterar att kontrollera de mest riskfyllda dricksvattenanläggningarna, men andelen har minskat från 40 till 18 procent.

Länsstyrelsernas kontroll av primärproduktionen

Andelen primärproducerande livsmedelsanläggningar som är registrerade är endast cirka 25 procent, vilket bland annat försvårar ett riskbaserat urval. Under 2015 har ett nytt verksamhetssystem, PRIMÖR, tagits i drift på länsstyrelserna vilket väntas underlätta registreringen. Totalt utfördes 780 livsmedelskontroller under 2014. Av dessa var 512 tvärvillkorskontroller¹.

Totalt utfördes cirka 100 färre kontroller under 2014 jämfört med 2013. Det är framförallt tvärvillkorskontrollerna som minskat.

Länsstyrelsernas livsmedelskontroller sker inte utifrån ett riskbaserat urval, vilket innebär att kontrollerna inte utförs där riskerna är störst eller så sker kontrollen i för låg omfattning.

lakttagelser från revisioner av länsstyrelser och kommuner

Resultaten från 2015 års revisioner av kommuner och länsstyrelser visar att det krävs fortsatta insatser på alla nivåer för att nå de nationella målen för livsmedelskontrollen. Det finns stora variationer i hur väl den svenska livsmedelskontrollen fungerar. Det finns kommuner som i allt väsentligt uppfyller kraven och som har en planerad verksamhet med goda förutsättningar att utföra kontroll och personal med god kompetens. Samtidigt finns det kommuner som har allvarliga brister eller utför offentlig kontroll i begränsad omfattning.

Drygt hälften av de reviderade kommunerna har brister i finansieringen. Bristerna innebär bland annat att kontrollavgifterna inte täcker kostnaden för kontrollen, att myndigheten saknar kännedom om de har full kostnadstäckning eller inte och att avgifter för extra offentlig kontroll inte tas ut. Flera kommuner brister också i uppföljning av den egna kontrollen. De följer inte upp att den planerade kontrollen verkligen utförts, att livsmedelsföretagen vidtagit åtgärder rörande noterade avvikelser eller att myndigheterna har nått sina mål.

Vid fem kommuner granskades deras kontroll av bryggerier. Inga av dessa kommuner visade sig ha tillräcklig kompetens för offentlig kontroll av denna verksamhetstyp.

Årets revisioner av länsstyrelserna avslöjade att flera brister från tidigare revisioner kvarstod. Till exempel saknade en hög andel av länsstyrelserna en systematisk uppföljning av kontrollverksamheten. Flest brister noterades i länsstyrelsernas arbete med att utföra kontrollen. Exempelvis genomförs inte riskbaserad kontroll i tillräcklig omfattning, det saknas en samlad bild av vilken kompetens som behövs och det finns inte rutiner för att säkerställa att den offentliga kontrollen genomförs på ett enhetligt sätt.

1) Tvärvillkor är ett antal regler inom olika områden, till exempel foder- och livsmedels säkerhet, som verksamhetsutövaren ska följa för att få full utbetalning av jordbruksstödet. Ytterligare information finns på Jordbruksverkets hemsida, www.jordbruksverket.se.

PRESTATIONER

Projektet Kontrollen i mobilen

Livsmedelsverket utvecklar mobila verktyg för att fortsätta att underlätta och effektivisera kontrollen av den svenska livsmedelsproduktionen. Syftet är dels att förstärka Livsmedelsverkets stöd till kontrollmyndigheter och företag, dels att förbättra Livsmedelsverkets interna processer. Därmed främjas en rättssäker och kostnadseffektiv kontroll.

Projektet ska också bidra till att

- ge rätt information på ett lättillgängligt sätt, i rätt tid och till rätt målgrupp
- kvalitetssäkra verksamheten
- kontrollen upplevs som mer professionell och modern av livsmedelsföretagen
- ge bättre möjligheter till uppföljning, statistik och rapporter
- skapa grundläggande möjligheter till digitalt informationsutbyte med andra myndigheter

Den första delen av projektet, *Kontroll-wiki*, syftar till att all kontrollpersonal enkelt ska hitta den senaste informationen om lagstiftning, risker och hur kontrollen ska utföras. Informationen blir sökbar, överskådligt formulerad och väl strukturerad, antingen via webben eller i en applikation i mobilen. Kontroll-wikin är i slutskedet när det gäller den tekniska utvecklingen och lansering är planerad till sommaren 2016.

Den andra delen av projektet, *Kontrollappen*, ger förutsättningar för att den operativa kontroll som Livsmedelsverkets utför ska kunna administreras helt i mobilen. I Kontrollappen finns i princip all information om anläggningar och deras verksamheter direkt tillgänglig. Här kommer också pågående ärenden att finnas direkt i mobilen som inspektören lätt kan jobba vidare med. Avvikelser och fynd kan dokumenteras direkt med bild och video.

Projektet beräknas kunna slutföras under 2016.

Utbildningar via webben

Inom kontrollen är kompetens och likvärdighet två viktiga begrepp. Livsmedelsverket har utvecklat en utbildningsportal på webben som ger myndigheten tekniska möjligheter att sprida kunskap, jobba med likvärdighet och höja inspektörernas kompetens på ett sätt som möter behov av kostnadseffektivitet och kvalitet med hjälp av e-utbildning.

Via Utbildningsportalen får kontrollpersonal tillgång till ett webbaserat kursutbud. Utbildningsportalen kommer framöver att laddas med en mångfald av e-kurser, som på sikt även kommer att vara tillgängliga för livsmedelsföretagen. Kopplat till utbildningsportalen finns också ett verktyg för möten som även kan användas som virtuellt klassrum eller webinarier.

Krisberedskap

Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 882/2004 krävs att kontrollmyndigheter ska ha särskilda beredskapsplaner för händelser som kan drabba dricksvatten och livsmedel.

Livsmedelsverket ansvarar för att samordna kris- och beredskapsplaneringen av livsmedelsförsörjning i ledet efter primärproduktionen. Myndigheten samordnar också stöd till kommuner när dricksvattenförsörjningen är

hotad vid allvarliga händelser, som vid översvämningar och förorening i vattenledningar. Myndigheten kan bland annat hjälpa till med utrustning för nödvattenförsörjning till drabbade områden.

PRESTATIONER

Tabell 11: Krisberedskap, prestationer och kostnader

Antal/år	2013	2014	2015
Pågående projekt	27	16	16
Avslutade projekt	16	5	1
Kostnader (tkr)	Ingen uppgift	48 930	46 820

Källor: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso) och Livsmedelsverkets verksamhetsstatistik

Under året har 17 fleråriga projekt pågått och merparten av projekten syftar till att öka sektorns förmåga att förebygga och hantera kriser inom dricksvattenområdet. Även projekt kopplade till livsmedelsförsörjning och stöd för att hantera livsmedelsburna utbrott har genomförts.

Bedömning av Livsmedelsverkets krishanteringsförmåga

Livsmedelsverkets krishanteringsförmåga¹ och förmåga att motstå allvarliga störningar i samhällsviktig verksamhet bedöms som god, men med vissa brister.

Livsmedelsverket har en generell krisledningsplan som är scenariooberoende. Planen är känd inom organisationen och används regelbundet vid händelser och övningar. Till krisledningsplanen kan kopplas handlingsplaner utifrån den aktuella situationen.

Krisledningen övar minst en gång per år i en larm-, start- eller stabsövning. Krisledningen har tillgång till nödvändiga lokaler och tekniska system. Livsmedelsverket har rutiner och tekniskt stöd för både extern och intern information. Myndigheten har god förmåga att kommunicera med andra centrala myndigheter, länsstyrelser, kommuner, näringslivet, media och allmänheten.

1) Livsmedelsverket har i sitt arbete med risk- och sårbarhetsanalysen utgått från Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) metodstöd för införande av ledningssystem för informationssäkerhet.

De förbättringsområden som identifierats rör olika typer av övningar, utbildningar, stöd och förberedande planering rörande hantering av kriser samt förbättrad systematisk omvärldsbevakning för att kunna identifiera relevanta hot och risker.

Avslutade projekt

Myndigheten har genomfört en förstudie om en myndighetsgemensam omvärldsbevakning till stöd för riskutvärdering. I studien har även Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt deltagit. En gemensam ansökan för ett vidare projekt, baserat på det upplägg som arbetats fram i förstudien, har skickats till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Utgångspunkten är att genom kontinuerlig bevakning och analys av nya områden inom krisberedskapen stärka förmågan att snabbt uppmärksamma förändringar i sektorn.

Livsmedelssektorns krishanteringsförmåga

Livsmedelsverket bedömer att livsmedelssektorns förmåga att i samhällsviktig verksamhet motstå allvarliga störningar i huvudsak är god, men har vissa brister. Hot och risker som har uppmärksammats de senaste åren gör att det är angeläget att arbeta vidare för att höja förmågan.

Livsmedelssektorns sårbarhet analyserades av Totalförsvarets forskningsinstitut genom att de studerade två olika scenarier. I det ena scenariot drabbar en pandemi Sverige under mer än åtta veckor med upp till hälften av all arbetskraft borta. Det andra scenariot beskriver en situation med långvarig effektbrist inom elförsörjningen. Elektricitet finns då tillgänglig maximalt tolv timmar per dygn i perioder om två till fem timmar. Analysen visar att båda scenarierna medför problem för majoriteten av de undersökta verksamheterna. Av de undersökta verksamheterna är det mejerierna och de större bagerierna som är mest sårbara vid avbrott i elförsörjningen. En pandemisituation skulle inte helt stoppa försörjningen av livsmedel, men bromsa den. Det är svårt att bedöma hur allvarligt situationen skulle påverka produktionen.

Dricksvattenssektorns krishanteringsförmåga

Dricksvatten är en färskvara som omsätts i hög takt. Kravet på kontinuerlig leverans av dricksvatten från ett begränsat antal källor till en stor mängd konsumenter är en kritisk faktor som gör dricksvattenförsörjningen mer sårbar än någon annan livsmedelsförsörjning. Stora kriser är en svår uppgift för dricksvattenproducenten att lösa och kommunernas verksamhet är i huvudsak anpassad för normala förhållanden och för hantering av mindre störningar. Det finns behov att öka samhällets förmåga att möta en storskalig dricksvattenkris.

Livsmedelsverket bedömer att dricksvattenssektorns förmåga i huvudsak är god men har vissa brister. För att stärka krisberedskapen inom sektorn fortsätter myndigheten att utveckla sitt stöd till lokal och regional nivå.

Nationella kontrollprogram

Livsmedelsverket ansvarar för ett antal nationella provtagningsprogram. Några av dessa är reglerade i EU-lagstiftningen medan andra är fastställda på nationell nivå. Kontrollprogrammen omfattar provtagning och analys av livsmedel i alla delar av livsmedelskedjan, från primärproduktion till slakterier, grossister och butiker. Programmen omfattar främst svenskproducerade livsmedel. Kontrollen av bekämpningsmedel och främmande ämnen i vegetabilier omfattar även importerade livsmedel.

PRESTATIONER

Tabell 12: Nationella provtagningsprogram, stickprov och överskridanden, prestationer och kostnader

Antal/år	2013	2014	2015
RESTER AV BEKÄMPNINGSMEDEL I VEGETABILIER			
Prov	1 834	1 742	1 922
Överskridanden	19	36	28
LÄKEMEDELSRESTER OCH ANDRA FRÄMMADE ÄMNER I ANIMALIER			
Prov	5 070	4 964	4 876
Överskridanden	0	0	1
FRÄMMADE ÄMNER I VEGETABILIER			
Prov	120	172	140
Överskridanden	0	2	0
SALMONELLA			
Prov	28 666	27 769	26 058
Positiva prov	9	0	8
DIOXIN			
Prov	63	74	89
Överskridanden	6	4	6
PAH I RÖKTA LIVSMEDEL			
Prov	23	14	24
Överskridanden	0	1	2
KONTROLL AV MUSSLOR			
Prov	1 264	1 324	1 474
Totalt antal prov	37 040	36 059	34 583
Kostnader (tusen kronor)	41 313	39 398	44 348

Källor: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso) och Livsmedelsverkets verksamhetsstatistik

EFFEKTER

Rester av bekämpningsmedel i vegetabiliska livsmedel

2015 års provtagningar visar att det är få prover som överstiger de EU-gemensamma gränsvärdena. Under 2015 fattade Livsmedelsverket 13 beslut om förstärkt kontroll av senare leveranser från samma exportör, så kallad riktad provtagning. Ett RASFF-meddelande utfärdades för ett parti äpplen från Brasilien. I sju fall har kontrollen upptäckt misstänkt otillåten användning av bekämpningsmedel i inhemska varor. Dessa ärenden har lämnats över för att följas upp av den berörda kontrollmyndigheten för varje fall.

Läkemedelsrester och andra främmande ämnen i animalier

Resultaten från kontrollprogrammet rörande rests substanser visar att veterinära läkemedel används på ett ur livsmedelssynpunkt säkert sätt och att konsumenterna kan lita på svenska animaliska produkter.

Kontrollprogrammet övervakar även användningen av olika otillåtna medel och tillväxthormoner i livsmedel. Inga tillväxtbefrämjande medel har konstaterats i prov från djur på gård eller i slaktkroppar.

Främmande ämnen i vegetabilier

I kontrollen av främmande ämnen i vegetabilier har livsmedel analyserats för tungmetallerna bly och kadmium och för olika mögelgifter. Produkter som har provtagits för kontroll av tungmetaller är olika rotfrukter som morot, palsternacka och rödbetor, vissa bladgrönsaker som färsk och fryst spenat samt spannmålsbaserad barnmat. För kontroll av mögelgifter har spannmål, havregryn och kaffe provtagits. I samtliga fall var halterna under de EU-gemensamma gränsvärdena.

Kontrollen följer upp ämnen som bland annat finns i vår miljö och ger information om nivåerna av främmande ämnen i våra livsmedel även om övervakningen inte är heltäckande, eftersom den bara omfattar ett begränsat antal prov. Resultaten är en viktig del av den sammanlagda bilden inom EU och är en del av det underlag som ligger till grund för gemensamma hantlingsåtgärder inom unionen.

Salmonella

Provtagningen på slakterier och styckningsanläggningar bekräftar att de insatser som görs resulterar i att det är mycket ovanligt med salmonella hos levande djur och i svenskt nöt-, gris- och fjäderfäkött. Det innebär att risken för att salmonella ska spridas från svenskt kött till konsumenter är mycket liten.

Dioxin

Kontrollen av dioxin omfattar alla typer av livsmedel, men fokuserar på animaliska livsmedel, särskilt på fisk från Östersjöområdet. Livsmedelsverket har hittat sex fall som överskrider gränsvärdet, varav tre var överskridanden som rörde sill/strömming från Östersjön. På grund av Sveriges permanenta undantag från EU:s gränsvärden för dioxiner i viss fisk från Östersjöområdet har inga åtgärder vidtagits, eftersom fisken får säljas på den svenska marknaden. Två överskridanden gäller sik från Vänern och de bekräftade redan kända höga halter. Ett överskridande gällde importerat äggpulver och åtgärder har vidtagits av den behöriga kontrollmyndigheten.

Myndighetens uppföljning av dioxiner i fet fisk från Östersjöområdet ger också underlag till Livsmedelsverkets kostråd om fisk.

PAH i rökta livsmedel

PAH, polycykliska aromatiska kolväten, bildas vid upphettning av organiska ämnen. De livsmedel som har de högsta halterna PAH är grillade och rökta produkter. Under 2015 har kontrollen bedrivits som ett samordnat kontrollprojekt tillsammans med kontrollmyndigheterna. Årets undersökningar har fokuserat på direktrökta fisk- och köttprodukter. Två överskridanden av gränsvärden hittades bland 2015 års prover.

Musslor

Svenska musslor får säljas till konsumenter efter omfattande kontroll av bakterier och toxiner. Kontrollen, som omfattar ett tjugotal havsområden på den svenska västkusten, sker innan musslorna får tas upp, vilket får till effekt att konsumentskyddet stärks. Vid två tillfällen under året har det kommit in rapporter om matförgiftningar där det funnits misstanke att orsaken varit svenska musslor, men det har inte gått att konstatera källan till matförgiftningen med säkerhet.

PRESTATIONER

Riksprojekt 2014

Under 2014 genomfördes ett nationellt kontrollprojekt med inriktning mot redlighet. Projektet samordnades av Livsmedelsverket och genomfördes tillsammans med de kontrollmyndigheter som ansvarar för kontroll av företag med märkningsansvar. Inom projektet granskades märkning med närings- och hälsopåståenden inom ett antal kategorier av livsmedel. Det främsta syftet var kompetensutveckling av kontrollmyndigheterna inom detta lagstiftningsområde.

Resultaten av kontrollerna inte kan ses som representativa för hela marknaden. Men, resultaten indikerar att företagen endast i låg grad följer reglerna som gäller för hälsopåståenden. Däremot är företagen bättre när det gäller att följa de regler som gäller för näringspåståenden. Riksprojektets resultat och slutsatser har publicerats i Livsmedelsverkets rapportserie nr 6, 2015, *Närings- och hälsopåståenden i märkning av livsmedel*.

Samordnade kontrollprojekt

De riksprojekt som under ett antal år genomförts ersattes under 2015 med projektmodellen *Samordnade kontrollprojekt*. Projektmodellen ska ge fler, mindre omfångsrika men snabbare projekt med högre aktualitet. Liksom de tidigare riksprojekten syftar de samordnade kontrollprojekten bland annat till att bygga upp kontrollmyndigheternas kompetens, få information om marknaden och till att hämta in haltdata inom prioriterade områden. Projekten bygger på frivilligt deltagande av kontrollmyndigheterna. Livsmedelsverket sammanställer och redovisar resultaten.

Under 2015 genomfördes bland annat följande samordnade kontrollprojekt:

- **Dricksvatten: distributionsanläggningar**
Projektet syftade till att öka medvetenheten hos inspektörer om svagheter och problem som kan finnas i anslutning till distributions- och reservanläggningar. Projektet syftade också till att ge stöd i bedömningen om distributionsanläggningarna uppfyller kraven för skötsel och underhåll. Resultatet visade att endast 33 procent av de inrapporterade anläggningarna hade ändamålsenlig och systematisk förnyelseplanering. Endast 56 procent av personalen hade ändamålsenliga hygienrutiner och information för skötsel och underhåll av distributionsnätet. Resultaten är otillfredsställande.
- **Glykolalkaloider, kadmium och bly i svenskodlad potatis**
Projektet riktade sig till länsstyrelser i deras kontroll av primärproduktionen. Syftet var att ge länsstyrelserna stöd för att öka såväl kompetensen som frekvensen inom provtagningen samt att öka kunskapen om potatisbranschen i primärproduktionen. Kontrollresultaten har ännu inte sammanställts.
- **Mögeltoxiner i svenskodlad spannmål**
Projektet syftade till att öka frekvensen av provtagning och analys av svenskodlad spannmål vid kvarnverksamheter, samt att öka kontrollmyndigheternas kompetens i provtagning och hantering av analysresultat gällande mögeltoxiner. Kontrollresultaten har ännu inte sammanställts.

Rådgivning till livsmedelsföretag

Livsmedelsverket informerar företag om regler och andra viktiga förhållanden inom livsmedelsområdet. Föreskrifter och vägledande dokument ska vara utformade så att de är kostnadseffektiva och enkla att följa och förstå. Livsmedelsverket ska även underlätta företagens kontakter med myndigheten i övrigt.

PRESTATIONER

Tabell 13: Rådgivning till företag, prestationer och kostnader

Antal/år	2013	2014	2015
Prenumeranter på nyhetsbrev	2 300	3 400	3 970
Nya slutbedömda branschriktlinjer	4	9	1
Frågor i Upplysningen från företagare	6 000	9 000	7 600
Kostnader (tkr)	Ingen uppgift	2 167	3 135

Källor: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso) och Livsmedelsverkets verksamhetsstatistik

Minskningen av antal frågor till Upplysningen, Livsmedelsverkets upplysningstjänst, kan sannolikt förklaras av att det kom många frågor rörande den nya Informationsförordningen under 2014. Tjänsten har också haft begränsade öppettider under hösten och vintern på grund av omprioriteringar i verksamheten.

Sedan augusti 2012 skickar Livsmedelsverket ut ett nyhetsbrev till livsmedelsföretagare. Nyhetsbrevet innehåller bland annat information om ny lagstiftning, vägledningar och branschriktlinjer. Det skickas ut minst en gång i kvartalet, men oftare om det behövs.

En branschriktlinje för småbryggerier blev färdig under 2015. Ytterligare tre nya förslag till branschriktlinjer har skickats in till Livsmedelsverket och är nu under bedömning. Fyra befintliga branschriktlinjer har uppdaterats, bland annat rörande de nya reglerna om livsmedelsinformation. Alla bedömda nationella branschriktlinjer publiceras på Livsmedelsverkets webbplats.

En ny broschyr om märkning av livsmedel som inte är färdigförpackade har producerats under 2015. Dessutom har broschyrerna om att starta café och importera livsmedel uppdaterats.

Att öka livsmedelsföretagens konkurrenskraft

Myndigheten har inlett en dialog med livsmedelsbranschen om hur Livsmedelsverket kan stödja och bidra till att stärka branschens konkurrenskraft. Livsmedelsverket har under året träffat olika delar av livsmedelsbranschen för att diskutera kontrollfrågor och hur kontroll och stöd till företagen kan integreras utan att kontrolluppdraget blir ifrågasatt.

Workshops har hållits med Kött- och charkföretagen (KCF) och med Svensk dagligvaruhandel med temat hur kontrollen kan bidra till att utveckla verksamheter och hur branschen och kontrollen kan samarbeta. Det som bland annat efterfrågas är ökad transparens i utvecklingsarbetet av kontrollen samt att Livsmedelsverket bör utnyttja sin föreskriftsrätt oftare.

Stöd till svensk livsmedelsexport

Livsmedelsverket ska verka för att företag som exporterar livsmedel uppfyller de särskilda krav som mottagarlandet kan ställa.

PRESTATIONER

Tabell 14: Stöd till svensk livsmedelsexport, prestationer och kostnader

Antal/år	2013	2014	2015
Avslutade exportärenden	19	15	19
Kostnader (tkr)	Ingen uppgift	5 880	3 784

Källor: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso) och intern verksamhetsstatistik

Marknadsförutsättningarna för export

Exportarbetet består huvudsakligen av att öppna nya produktmarknader, främst för animaliska livsmedel. I takt med att allt fler länders marknader öppnas så har också det löpande underhållsarbetet rörande befintliga exportmarknader ökat.

Under 2015 har Livsmedelsverket tagit emot tre inspektioner från länder utanför EU. Japan besökte Sverige i oktober för en anläggningsinspektion avseende nötkött. Under samma månad genomförde Australien en landsinspektion för nötkött. Därefter följde i november en landsinspektion från Kina avseende griskött.

Närmare ett 60-tal exportärenden handläggs för närvarande av Livsmedelsverket. Totalt har 19 exportmarknader öppnats för export under 2015. Några exempel är fisk till Kina, Turkiet, Israel och Marocko, ägg- och mjölkprodukter till USA, mjölkprodukter till Indonesien och griskött till Makedonien.

Livsmedelsverket har under 2015 fortsatt att särskilt fokusera på Kina som exportmarknad. Detta sker i samarbete med Näringsdepartemen-

tets Lantbruksråd som sedan september 2015 är stationerat i Peking. Samarbetet har betydligt påskyndat hanteringen av svenska företags begäran att öppna för ny export av livsmedel till Kina.

Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Tillväxtverket har under 2015 tillsammans arbetat fram en rapport med förslag om hur exporten kan öka inom livsmedelsområdet. Denna rapport omfattar export av jordbruks- och livsmedelsvaror, tjänsteexport i form av kunnande samt ökad matturism i Sverige. Arbetet har bedrivits i nära samråd med representanter för livsmedelsbranschen och turistnäringen. De övergripande målen med arbetet har bland annat varit att ta fram förslag för hur Sverige kan öka exporten av jordbruks- och livsmedelsvaror såväl inom EU som till tredje land samt öka antalet företag som vill och har kompetens och resurser för att börja exportera.

En slutsats i rapporten är att statliga åtgärder för export i ökad utsträckning bör fokuseras mot de marknader som bedöms ha störst potential. Livsmedelsbranschen har ett stort ansvar för en sådan prioritering i det fortsatta arbetet med att utveckla och stimulera livsmedelsexporten.

Nationellt referenslaboratorium

Livsmedelsverket är utsett av regeringen att vara nationellt referenslaboratorium (NRL) inom 23 områden. Myndigheten har specialkompetens inom kemi och mikrobiologi, cirka 200 ackrediterade analysmetoder och en modern instrumentpark.

Uppgiften som nationellt referenslaboratorium innebär att samordna verksamheten inom kompetensområdet och stödja andra myndigheter och officiella livsmedelslaboratorier i landet, bland annat för att säkra analysernas kvalitet. Som nationellt

referenslaboratorium genomför Livsmedelsverket också revisioner av laboratorier. Myndigheten är också knuten till ett EU-RL (European Union Reference Laboratory), som samordnar ett europeiskt nätverk med experter inom respektive område.

PRESTATIONER

Tabell 15: Kostnader för NRL-verksamheten

	2013	2014	2015 ¹
Kostnader (tkr)	4 086	4 633	7 945

1) Här ingår från och med 2015 även kostnader från processen Bedriva uppdragsverksamhet, som till och med 2014 var en egen verksamhetsprocess.

Källa: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso)

Genom att till exempel utveckla multimetoder, metoder som kan analysera många olika ämnen samtidigt, och delta i kompetensprovningar säkerställer Livsmedelsverket att myndigheten har en effektiv analysverksamhet av hög kvalitet. För bekämpningsmedel i vegetabilier har 24 nya ämnen inkluderats i den befintliga multimetoden. Antalet singelmetoder har utökats och nya matriser har validerats i de befintliga singelmetoderna.

Under året har Livsmedelsverket utökat antalet olika antibiotika i metoden för kontroll av animaliska livsmedel. Även kontrollen av antiparasitmedel (benzimidazoler) och förbjudna tillväxtbefrämjande ämnen (tyreostatika) kommer att förbättras genom att två multimetoder har utvecklats.

I juni 2015 granskade Food and Veterinary Office (FVO) restsubstansområdet och en av slutsatserna var att Livsmedelsverkets laboratorium är väl fungerande. I oktober gjorde EU-RL/Rikilt (referenslaboratoriet i Nederländerna) ett besök på Livsmedelsverket för att kontrollera Livsmedelsverkets verksamhet inom området förbjudna

tillväxtbefrämjande ämnen (hormoner, tyreostatika och kortikosteroider). Även de var positiva till Livsmedelsverkets arbete.

Från 2016 gäller ny lagstiftning med nya gränsvärden för oorganisk arsenik i ris och risprodukter. Därför har en metod för att analysera oorganisk arsenik i livsmedel validerats och ackrediterats. Även Livsmedelsverkets metod för analys av dioxiner och PCB har ackrediterats.

Referenslaboratoriet för genetiskt modifierade organismer (GMO) har under året utvecklat metoder för tre nya GMO-varianter av soja och två nya GMO-varianter av majs. De är också ackrediterade och har under året använts inom den offentliga kontrollen av foder.

Referenslaboratoriet för listeria har under året deltagit i arbetet att ta fram en europeisk typningsdatabas för jämförelse mellan listeria från livsmedel respektive människor som drabbats av listerios. På sikt kommer typningsdatabasen att bli ett kraftfullt verktyg för smittspåringsarbetet vid sjukdomsfall av listerios.

Verksamhetsprocess – Utföra offentlig kontroll

I verksamhetsprocessen Utföra offentlig kontroll ingår *Köttkontroll, Kontroll av livsmedelsföretag, Gränskontroll* samt *Ärendehandläggning inom Livsmedelskontrollen*

Mål:

Livsmedelsbranschen upplever att Livsmedelsverket ger ett värdeskapande stöd och bidrar till att öka deras konkurrenskraft

Bedömning av måluppfyllelse:

Livsmedelsverket bedömer att målet delvis har uppnåtts. Kontrollens syfte är att kontrollera om livsmedelsföretagarna uppfyller lagstiftningens krav. Kraven syftar till säker mat och redlig hantering. Grundläggande är att utföra kontroll i tillräcklig omfattning, upptäcka eventuella avvikelser, följa upp avvikelser och om avvikelserna inte är åtgärdade genomföra lämpliga sanktionsåtgärder, det vill säga en fullständig kontrollprocess. Det är ett av Livsmedelsverkets främsta bidrag till att stödja livsmedelsföretagen.

Resultatet från kontrollen visar att 95 procent av den planerade kontrolltiden genomfördes under 2015 och att ingen avvikelse påvisades i

88 procent av rapporteringspunkterna för säker mat och redlig hantering. För de avvikelser som hade tidsfrist för uppföljning under 2015 hade 96 procent följts upp innan årets utgång jämfört mot 90 procent 2014.

Livsmedelsverkets analys av de genomförda kontrollerna för säker mat och redlig hantering visar att andelen avvikelser var störst inom områdena infrastruktur och skadedjursbekämpning.

Livsmedelsverket har genomfört insatser för att stärka kompetensen hos inspektörer dels genom olika utbildningar, men även genom att skapa förutsättningar för en organisation som fokuserar på att samla sak- och verksamhetskunskap hos utpekade grupper av medarbetare. Utvecklingen försätter under 2016.

Fortsatta satsningar på kommunikation och bemötande i kombination med framtagandet av en ny kontrollrapport ska stärka förutsättningarna att förmedla kontrollresultat för att på sätt skapa mervärde för livsmedelsföretagarna.

Tabell 16: Utföra offentlig kontroll, intäkter och kostnader (tusen kronor)

	2013	2014	2015
Intäkter utöver anslag	86 138	91 233 ¹	99 963 ²
Kostnader	207 703	219 587	241 028
Andel av Livsmedelsverkets kostnader (procent)	42,6	43,3	46,8
Antal årsarbetskrafter	285	300	323

1) 2014 års uppgift har korrigerats.

2) Kostnadsökningen beror bland annat på att antalet livsmedelsanläggningar under Livsmedelsverkets kontroll ökat.

Källa: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso)

Köttkontroll

Livsmedelsverket ska verka för en effektiv och likvärdig livsmedelskontroll i hela landet. Av anslaget ska 12 430 000 kronor användas för att täcka delar av kostnaderna i den offentliga kontrollen, inklusive godkännanden av mindre slakteri- och vilthanteringsanläggningar. Av anslaget ska också 91 692 000 kronor användas för att täcka delar av kostnaderna i den offentliga kontrollen av slakteri- och vilthanteringsanläggningar.

Veterinärer och assistenter utför kontroller i samband med slakt. Kontrollerna omfattar en besiktning av det levande djuret före slakt och besiktning av köttet efter slakt samt kontroll av djurskyddet i samband med slakten. Vid besiktning före slakt kontrolleras om djuren visar tecken på sjukdomar som har betydelse för människors eller djurs hälsa. Kontroll av djurskydd innebär att Livsmedelsverkets personal kontrollerar djurens hälsotillstånd när de anländer till slakteriet, att de bedövas på rätt sätt

och i övrigt hanteras väl i samband med slakten. Även tecken på brister i djurskydd i tidigare led kontrolleras och hanteras. Besiktning efter slakt innebär att kropparna och de inre organen från alla djur som har slaktats granskas. Syftet med granskningen är att upptäcka omständigheter av betydelse för människors eller djurs hälsa. Vid fjäderfäslakterier utför företagsanställd personal rutinbesiktning efter slakt. Besiktningen sker under övervakning och handledning av den officiella veterinären och på dennes ansvar.

PRESTATIONER

Tabell 17: Köttkontroll, prestationer och kostnader

Antal/år	2013	2014	2015
SLAKTERIER OCH VILTHANTERINGSANLÄGGNINGAR			
Mindre än 1 000 ton slaktad vikt per år	161	168	170
1 000 till 10 000 ton slaktad vikt per år	20	22	22
Mer än 10 000 ton slaktad vikt per år	14	14	14
Summa aktiva anläggningar under året	195	204	206
Beslutad kontrolltid vid slakterier och vilthanteringsanläggning, timmar ¹	197 033	192 222	197 731
ANTAL KONTROLLERADE SLAKTKROPPAR (TUSENTAL)			
tamboskap	3 219	3 254	3 248
fjäderfä	88 305	91 169	100 572
renar	44	50	55
vilt ²	–	39	61
Kostnader, löpande pris (öre/kg besiktigat kött)	30,25	30,63	30,92
Livsmedelsverkets prisindex	0,9940	0,9714	1,000
Kostnader, fastprisberäknade (öre/kg besiktigat kött)	30,43	31,53	30,92
Produktivitet utveckling (procent, basår 2013) ³	0,00	-3,49	-1,58
Kostnader (tusen kronor) ⁴	149 463	155 725	161 372

1) I denna tid ingår även kontroll av livsmedelsföretaget.

2) Statistik över vilt har funnits sedan 2014.

3) Sedan 2014 ingår även vilt i produktivetsberäkningen.

4) Inklusive särskilda anslagsmedel för att sänka kontrollavgiften för slakterier och vilthanteringsanläggningar.

Källor: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso) samt Livsmedelsverkets verksamhetsstatistik och Jordbruksverkets slaktstatistik

Antalet tamboskap som slaktas minskar något. Dessutom fortsätter volymerna att förskjutas från stora till mindre och medelstora slakterier. Fjäderfäslakten fortsätter att öka medan antalet fjäderfäslakterier är stabilt. Den totala kontrolltiden ökar, framförallt beroende på att slakterierna sprider ut sin slakt över flera och längre dagar, vilket minskar möjligheterna till effektivisering av kontrollen. Detta beror dels på att de tidsvinster som kan uppnås genom att kontrollera flera djur vid samma tillfälle minskar och dels på att kostnaderna för resor fortsätter att öka vid kontroll av mindre och medelstora slakterier.

Supervision – kvalitetskontroll

Livsmedelverket genomför offentlig kontroll av livsmedelsföretagare på cirka 1 300 livsmedelsanläggningar inklusive slakterier och vilthanteringsanläggningar. Inom sin kvalitetsutveckling tar Livsmedelverket fram och utvecklar system samt genomför kvalitetskontroll av den egna livsmedelskontrollen så att den är fortsatt riskbaserad, ändamålsenlig och effektiv.

Som en del i Livsmedelverkets kvalitetskontroll genomförs så kallade supervisioner. Varje år väljs ett eller flera områden ut för supervision. Varje supervision omfattar kontroll av flera team inom den egna regionala kontrollorganisationen. Kontrollen bedöms vara effektiv om kontrollanten följer styrande och stödjande dokument samt

observerar, bedömer och rapporterar avvikelser på ett korrekt sätt.

Under 2015 har supervisioner gjorts med inriktning på orsaken till variationer i hur många avvikelser som registrerats. Totalt gjordes 21 supervisioner omfattande sju kontrollteam inom de regionala avdelningarna. Team med signifikant hög, respektive låg, avvikelsefrekvens valdes ut.

Resultatet visar på tydliga samband, som till exempel att en sämre planering gav en låg avvikelse-

frekvens eller att avvikelser inte noterades i verksamheter med en komplicerad produktion. Under 2016 kommer resultatet analyseras ytterligare.

lakttagelser från revision av Livsmedelsverkets egen kontroll

Vid interna revisioner av Livsmedelsverkets kontrollverksamhet var den vanligaste avvikelserna oklar ansvarsfördelning inom myndigheten.

EFFEKT

Nedsättning av avgifter för köttkontroll

Livsmedelsverket har tilldelats 104 122 000 kronor i särskilda anslagsmedel för att sänka kontrollavgiften för slakterier och vilthanteringsanläggningar. Hela 2015 års anslag användes, vilket innebär att samtliga slakterier och vilthanteringsanläggningar fick avgiften nedsatt till strax över EU:s minimiavgifter. Betalningen till Livsmedels-

verket för slakterier och vilthanteringsanläggningar med en planerad slakt på under 200 ton per år låg på samma nivå som EU:s minimiavgifter. Slakterier med en planerad slakt på över 200 ton betalade 1,2 gånger minimiavgifterna. Utan anslaget skulle de mindre företagens avgifter per slaktat djur mångdubblas. Med nuvarande fördelning av avgiftsnedsättningen har tröskeleffekterna mellan mindre, medelstora och större företag minskat.

Kontroll av livsmedelsföretag

Livsmedelsverket kontrollerar livsmedelsanläggningar i alla delar av produktionsledet. Vid kontrollerna undersöks om företaget uppfyller lagstiftningens krav i sin verksamhet. Syftet är att kontrollera om företagen producerar säker och rätt märkt mat. Vid brister som inte åtgärdas ska Livsmedelsverket vidta de åtgärder som krävs för att företagaren ska rätta till bristen. Kontrollen syftar även till att upptäcka och förebygga livsmedelsfusk.

PRESTATIONER

Tabell 18: Kontroll av livsmedelsföretag, prestationer och kostnader

	2013	2014	2015
Anläggningar under Livsmedelsverkets kontroll (aktiva under året)	859	1 287 ¹	1 421
Genomförda kontroller	9 198	9 858	10 328
Utförda kontrolltimmar	18 808	22 579	23 821
Andel utförd kontrolltid av planerad tid (procent)	92	93	93
Registrerade avvikelser i kontrollen	2 386	2 821	2 901
Avvikelse som följts upp	2 300	2 612	2 896
Beslut om sanktioner	44	49	54
Kostnader (tkr) ²	24 653	30 897	34 321

1) Kontrollansvaret för 412 anläggningar flyttades från kommunerna till Livsmedelsverket 2014.

2) Kostnaden omfattar genomförda kontroller, exportkontroll och arbete med godkännandeprövningar och registreringar.

Källor: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso) och Livsmedelsverkets verksamhetsstatistik

Antalet anläggningar har ökat med 10 procent sedan 2014. Antalet kontroller har ökat med 5 procent samtidigt som antalet registrerade avvi-

kelse har ökat med 3 procent. 2015 följdes 99,8 procent av avvikelserna upp. Målet är att alla avvikelser ska följas upp.

Tabell 19: Kontroller av säker mat och redlig hantering

Antal/år	2013	2014	2015
Genomförda kontroller för säker mat och redlig hantering	6 840	7 359	7 469
Kontrollerade rapporteringspunkter för säker mat och redlig hantering ¹	17 431	21 054	21 974
Rapporteringspunkter utan anmärkning för säker mat och redlig hantering	15 241	18 590	19 348
Andel rapporteringspunkter utan anmärkning för säker mat och redlig hantering	87 %	88 %	88 %

1) En kontroll består av flera rapporteringspunkter.

Källa: Livsmedelsverkets verksamhetsstatistik

Andelen avvikelser minskar inom områdena HACCP, temperatur, personlig hygien och utbildning. Däremot ökar andelen avvikelser inom områdena råvaror och förpackningsmaterial samt mikrobiologiska kriterier. För några kontrollområden noterades avvikelser mer frekvent under både 2014 och 2015 än vid

kontroll av andra områden. Dessa områden är infrastruktur, lokaler och utrustning, rengöring, skadedjursbekämpning och mikrobiologiska kriterier.

HACCP = Faroanalys och kritiska styrpunkter som kan bestå av till exempel mikrobiologiska, kemiska, allergena eller fysikaliska faror.

EFFEKT

Överföringen av kontrollansvaret för mindre anläggningar

I maj 2013 fattade regeringen beslut om en ändring i livsmedelsförordningen som innebär att Livsmedelsverket blev ansvarig kontrollmyndighet för mindre anläggningar som ska godkännas i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004. Sedan tidigare var Livsmedelsverket ansvarig kontrollmyndighet för de större anläggningarna, men i och med förordningsändringen fick myndigheten även ansvaret för till exempel småskaliga charkuterier och mejerier. Ändringen trädde i kraft i januari 2014. Syftet med beslutet var att öka likvärdigheten i kontrollen. I regleringsbrevet för år 2014 fick Livsmedelsverket dessutom i uppdrag att redovisa effekter och konsekvenser av överföringen.

Resultatet av den utvärdering som Livsmedelsverket har gjort visar att konsekvenserna för de flesta kommunerna har varit marginella, då endast en liten andel av kommunernas totala antal anläggningar och kontrolltimmar överförts till Livsmedelsverket. Detta har i sin tur inne-

burit en förhållandevis liten minskning av kommunernas intäkter från kontrollavgifterna och att mycket få kommuner har minskat sin bemanning inom livsmedelskontrollen.

Förhållandevis många kommuner är ändå missnöjda med förändringen. Bland annat menar kommunerna att arbetet med anläggningarna var utvecklande för inspektörerna och bidrog till att göra inspektörernas arbete mer attraktivt. Därtill ser kommunerna överföringen som ett misstroende eller en nedvärdering av den kompetens och det arbete som bedrivs i den kommunala livsmedelskontrollen.

Vid tidpunkten för genomförandet av utvärderingen hade livsmedelsföretagarna fortfarande mycket begränsade erfarenheter av Livsmedelsverket som ny ansvarig kontrollmyndighet. Det är ändå tydligt att livsmedelsföretagarna har positiva erfarenheter från de inledande kontakterna med Livsmedelsverket och det finns en övervägande positiv inställning till att kontrollansvaret överförts till Livsmedelsverket. Utvärderingen genomfördes då det ännu var för tidigt att svara på frågan om förändringen inneburit en mer likvärdig kontroll.

Gränskontroll

Livsmedelsverket har personal vid sex gränsstationer i landet. Där genomförs kontroller av både livsmedel och vissa köksredskap.

PRESTATIONER

Tabell 20: Gränskontroll av livsmedel, prestationer och kostnader

Prestationer/år	2013	2014	2015
Antal genomförda och avslutade kontroller	6 542	6 180	5 577
Livsmedelsverkets prisindex	0,9940	0,9714	1,000
Kostnader, fastprisberäknade (tkr)	9 794	9 964	10 376
Kostnad per kontroll (kr)	1 500	1 610	1 860
Produktivitetsutveckling (procent, basår 2013)	0,0	-7,1	-19,5
Kostnader (tkr)	9 735	9 679	10 376

Källor: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso) och verksamhetsstatistik

Av årets kontroller utgjorde 63,7 procent kontroll av animaliska livsmedel, 35,6 procent vegetabiliska livsmedel och 0,7 procent kontroll av köksredskap. 294 sändningar har provtagits i samband med

kontrollen. Det minskade antalet kontroller inom gränskontrollen beror delvis på förändrade krav i gällande lagstiftning och delvis på en tillbakagång av antal importer av kontrollpliktig vara.

RESULTAT

Under året avvisades 21 sändningar, vilket utgjorde 0,37 procent av alla kontroller. Av de avvisade sändningarna var sju animaliesändningar, och 14 vegetabiliesändningar. Många sändningar avvisades med anledning av att de underkändes

i dokumentationen eller identitetskontrollen (elva stycken). Av vegetabiliesändningarna avvisades sex sändningar på grund av fynd av bekämpningsmedel och två på grund av för höga aflatoxinhalter.

Ärendehandläggning inom området Livsmedelskontroll

Vid sidan av kontrollarbetet handlägger Livsmedelsverket ett antal olika ärenden, som tillståndsansökningar från livsmedelsanläggningar och importtillstånd av olika slag.

PRESTATIONER

Tabell 21: Avslutade myndighetsärenden inom riktvärdestiden

Prestationer/år	2013	2014	2015
Antal avslutade myndighetsärenden	912	1 272	1 210
Antal avslutade myndighetsärenden inom riktvärdestiden	734	1 047	1 046
Andel avslutade ärenden inom riktvärdestiden (%)	80,5	82,3	86,4

Källor: Intern verksamhetsstatistik

Livsmedelsverket följer upp olika myndighetsärenden med målsättning att minst 75 procent ska handläggas inom en så kallad riktvärdestid. Beroende på ärendetyp kan riktvärdestiden variera mellan tre till 270 dagar. 18 ärendetyper

följs upp. De mer frekventa ärendetyperna är godkännande av livsmedelsanläggning, återkallande av godkännande, anmälan om särskilda näringsändamål och dispens för konventionella ingredienser i ekologiska livsmedel.

Verksamhetsprocess – Verka för hälso- samma matvanor

I verksamhetsprocessen Verka för hälsosamma matvanor ingår *Information och råd till konsumenter, Samordning av området bra matvanor, Samordning av frågor om spädbarnsnutrition och amning samt Risk- och nyttovärdering och undersökningar som grund för att verka för hälsosamma matvanor.*

Mål:

- Livsmedelsverkets prioriterade målgrupper inom allmänheten (barn och ungdom, överviktiga, riskgrupper) upplever att Livsmedelsverket är lättillgängligt, enkelt att förstå och att informationen om bra matvanor och risker är lätt att omsätta i verkligheten
- Aktörer inom folkhälsa upplever att Livsmedelsverket har ökat fokus på områden som har stor betydelse för folkhälsan

Bedömning av måluppfyllelse:

Livsmedelsverket bedömer att målen delvis har uppnåtts.

Kompetenscentrum för måltider i vård, skola och omsorg har fortsatt arbetet med att inspirera och stötta personal i skola och förskola för

att måltiderna som serveras ska vara goda och näringsriktiga och att måltiderna kan användas som ett pedagogiskt verktyg i undervisningen eller på förskolan. Ett nytt pedagogiskt material som riktar sig till grundskolan som stöd i att använda mat och måltider för att lära känna sina sinnen lanserades under året. De branschdagar som genomfördes i november var välbesökta och utvärderingen visade bland annat att 70 procent av deltagarna ansåg att dagarna var till mycket stor nytta för inspiration och motivation i det fortsatta arbetet.

De nya kostråden *Hitta ditt sätt*, som är bra både för hälsan och miljön, mottogs överlag mycket positivt och har fått stor spridning både nationellt och internationellt. Nyheten om oorganisk arsenik i ris och risprodukter fick mycket stor uppmärksamhet av media, men kommunicerades på ett nyanserat sätt till de

Tabell 22: Verka för hälsosamma matvanor, intäkter och kostnader (tusen kronor)

	2013	2014	2015
Intäkter utöver anslag	27 303	19 580 ¹⁾	18 364
Kostnader	71 092	78 306	81 817
Andel av Livsmedelsverkets kostnader (%)	14,6	15,3	15,9
Antal årsarbetskrafter	57	66	67

1) 2014 års uppgift har korrigerats.

Källa: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso)

svenska konsumenterna. Ett annat exempel på nyanserad information från Livsmedelsverket var i samband med WHO:s rapportering att charkprodukter klassas i den högsta riskklassen för cancerframkallande ämnen.

Livsmedelsverket kampanj *Syna saltet* fick ett mycket bra genomslag. Syftet med kampanjen var att öka medvetenheten om att vi behöver sänka vårt saltintag för att minska risken för högt

blodtryck som kan leda till hjärt- och kärlsjukdomar. En uppföljande undersökning visade att så många som 52 procent av svenskarna uppmärksammat frågan om salt i medierna.

Livsmedelsverket startade under året ett nationellt nätverk för bra matvanor där folkhälsoansvariga inom kommuner och landsting samt fem olika myndigheter deltar.

Information och råd till konsumenter

Livsmedelsverket informerar konsumenter om kostråd, gällande regelverk och annat som är viktigt inom livsmedelsområdet. På det sättet ska myndigheten främja konsumenternas förutsättningar att göra medvetna val när det gäller hälsosam och säker mat.

PRESTATIONER

Tabell 23: Information och råd till konsumenter

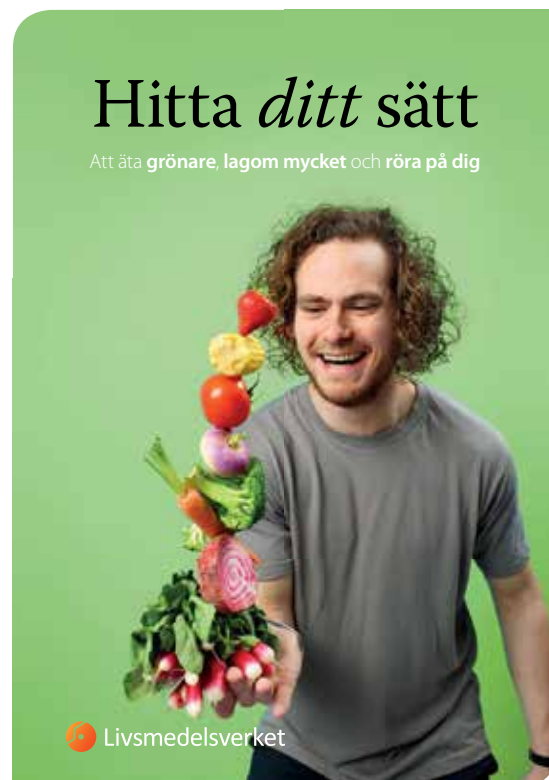
Antal/år	2013	2014	2015
Konsumentfrågor till myndighetens upplysningstjänst	Uppgift saknas	6 000	6 965
Nya och reviderade råd (antal hanteringsrapporter)	5	2	4

Källa: Intern verksamhetsstatistik

Livsmedelsverket får in många frågor från allmänheten som vill ha tips och råd om bra matvanor. Men, långt fler besökare har de olika webbsidor om bra matvanor som myndigheten tillhandahåller, till exempel Matvanekollen samt kostråd och tips för gravida och ammande. 2015 hade webbplatsen nästan fem miljoner besök, varav hälften beräknas vara konsumenter.

Tabell 24: Mest besökta webbsidor för konsumenter

Webbsidor/antal besök 2015	
Råd för gravida	332 896
Kostråd: <i>Hitta ditt sätt</i> (alla tio råd)	110 000
Råd för ammande	73 552
Kostråd rörande spädbarn	71 121
Livsmedelsdatabasen	66 364
Matvanekollen, snabbtest och matdagbok	44 000
Nyckelhålet	25 996
Måltider i vård, skola och omsorg	23 785
Oorganisk arsenik i ris	47 532

Nya kostråd

Livsmedelsverket har under året lanserat nya kostråd *Hitta ditt sätt* som lyfter fram hur man kan äta hållbart för både hälsan och miljön. Huvudbudskapen i kostråden är att äta mer mat från växtriket och mindre från djurriket, välja kött och fisk med omsorg om miljön, hålla igen på socker och salt, äta lagom mycket och röra på sig i vardagen. Från lanseringen i april och till årsskiftet har webbsidorna med råden haft över 110 000 besök. Kostråden är även översatta till engelska, då det visat sig finnas ett stort internationellt intresse för att myndigheten

Nya eller ändrade råd 2015

1. Råd om bra mat - hitta ditt sätt (omfattande revidering av befintligt råd)
2. Oorganisk arsenik i ris och risprodukter (omfattande nytt råd)
3. Råd vid utlandsresa (mindre revidering av befintligt råd)
4. Förvaring av tillagad mat i det egna köket (mindre revidering av befintligt råd)

kombinerat hälsoaspekter och matens påverkan på miljön.

Livsmedelsverket har också tagit fram information om hur personer med egen dricksvattenförsörjning ska sköta den egna brunnen för att vara säkra på att dricksvattnet har bra kvalitet.

Främja hälsosamma matvanor inom hälso- och sjukvården

Livsmedelsverket har haft i uppdrag att sprida information om hälsosamma matvanor till yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården och till allmänheten för att förebygga och minska komplikationer av kroniska sjukdomar. Uppdraget ska rapporteras till regeringen 1 mars 2016. På Livsmedelsverkets webbplats finns kunskapsunderlag och verktyg som underlättar samtal om hälsosamma matvanor. Under året har myndigheten dessutom deltagit i en rad olika utbildningar och mässor inom professionen. Därtill har en informationsinsats genomförts för att uppmärksamma problemet med svenskarnas höga saltintag.

Offentliga måltider

Livsmedelsverkets årliga Mat- och måltidskonferens om offentliga måltider och folkhälsoarbete blev startskottet för ett nytt nätverk inom folkhälsa för att främja bra matvanor på lokal, regional och central nivå. Målgrupper för konferensen var folkhälsoansvariga, måltidschefer, måltidspersonal, hem- och konsumentkunskapslärare, skolsköterskor och andra intresserade.

Ett sätt att lyfta måltider inom vård, skola och omsorg är att sprida goda exempel från

olika måltidsverksamheter. Trots att offentliga måltider är en kvinnodominerad bransch är det framförallt män som skickar in exempel. Livsmedelsverket arbetar aktivt för att få kvinnor i vård, skola och omsorg att bidra med idéer för att utveckla måltidsverksamheten. Myndigheten har även uppdaterat lärarhandledningen *Mat för alla sinnen*.

Dioxinfisk

Livsmedelsverket har under 2015 fortsatt med förstärkta informationsinsatser om att inte äta fet fisk från Östersjön, Vänern och Vättern för ofta. Under året har de unga kvinnorna prioriterats ännu mer, eftersom tidigare undersökningar visat de varit svåra att nå fram till. Även barnfamiljer har haft fortsatt prioritet.

Navet för kommunikationen har liksom som tidigare varit myndighetens webbplats, där det finns lättillgängliga fakta och råd. För att inspirera målgrupperna att söka mer information har Livsmedelsverket fortsatt att öka sin synlighet genom digitala annonser på Google, YouTube och Facebook. Den film som tidigare tagits fram har aktivt spritts även i år genom webb, digitala annonser och Anslagstavlan på SVT. Livsmedelsverket har arbetat med PR för att redaktionella medier ska skriva eller på andra sätt belysa frågan.

För att nå de unga kvinnorna har målgruppsanpassad information spridits på högskolor och universitet samt via studenthälsan på flera orter. Bland annat har ett särskilt gratisvykort tagits fram.

Under året har ingen kännedomundersökning gjorts. Det går ändå att se vilken spridning informationen fått: Sedan kampanjstarten i slutet av juni har webbsidorna med målgruppsanpassade råd om dioxinfisk haft nästan 83 500 sidvisningar, och tyngdpunkten ligger på de sidor som riktar sig till unga kvinnor. Annonserna på Google har visats drygt 35,5 miljoner gånger och har genererat drygt 60 000 klick. På YouTube har filmen visats nästan 1,5 miljoner gånger och full uppspelning har skett 212 000 gånger. Av de som nåts av annonser/film är merparten unga kvinnor.

Nyckelhålet

Den 1 mars infördes nya, tuffare regler för att producenter ska få märka varor med symbolen Nyckelhålet. Mindre salt och mer fullkorn var ett par förändringar, samtidigt som fler produktgrupper får märkas med Nyckelhålet.

EFFEKTER

Tabell 25: Försäljningsstatistik rörande livsmedel märkta med Nyckelhålet (antal i tusental)

	2013		2014		2015	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Nyckelhålmärkta produkter	743 156	15 %	708 486	14 %	676 843	14 %
Ej Nyckelhålmärkta produkter	4 288 015	84 %	4 369 037	86 %	4 286 621	86 %
Totalt	5 031 171	100 %	5 077 523	100 %	4 963 464	100 %

Källa: Statistik sammanställd av Nielsen Company

Andelen Nyckelhålmärkta produkter på livsmedelsmarknaden har varit oförändrad de senaste tre åren och uppgår till tre procent.

Nyckelhålet är integrerat i de nya kostråden och i de filmer som tagits fram för att kommunicera kostråden till konsument. Nyckelhålet har även en egen Facebooksida för att inspirera konsumenterna att äta nyttigare.

Nyckelhålet finns också med i det material som är framtaget för vårdpersonal i syfte att användas i samtal om bra matvanor.

Livsmedelsverket för kontinuerligt en dialog med livsmedelsindustrin och handeln om användandet av Nyckelhålet. Flera möten med livsmedelsföretag har ägt rum under 2015 för att stimulera användandet av Nyckelhålet.

Samordning av området bra matvanor

Livsmedelsverket är ansvarig myndighet på nutritionsområdet och verkar för bra matvanor samt samordnar statliga myndigheters information om bra matvanor.

PRESTATIONER

Det största hotet mot folkhälsan i Sverige idag är dåliga matvanor och det är många som arbetar för bättre folkhälsa på olika nivåer i samhället. Beräkningar visar att ohälsosamma matvanor är den största riskfaktorn för ohälsa, följt av högt blodtryck, högt BMI, rökning och fysisk inaktivitet. Att förbättra matvanorna i befolkningen kan därför få stor effekt på folkhälsan. För att främja och utveckla det arbetet lanserade Livsmedelsverket under 2015 ett nationellt nätverk med fokus på att förbättra befolkningens matvanor. I nätverket ingår förutom Livsmedelsverket även Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, Jordbruksverket, Skolverket, Sveriges Kommuner och Landsting och samtliga landsting/regioner.

Syftet med det nya nationella nätverket är att utbyta erfarenheter för ömsesidig utveckling och att hitta samverkansformer mellan lokala, regionala och nationella aktörer för att effektivt driva arbetet för bättre matvanor. Intresset för att vara med i nätverket är stort, vilket är mycket positivt.

Det visar att det finns en vilja att samarbeta och dela med sig av kunskap och erfarenheter.

Andra exempel på Livsmedelsverkets pågående samverkan med andra myndigheter på området bra matvanor är:

- framtagande av indikatorer för bra matvanor med syfte att utöka antalet frågor om matvanor i Folkhälsoenkäten, i samarbete med Folkhälsomyndigheten
- stödja vården med kunskap och inspiration för att kunna prata evidensbaserat kring bra matvanor, i samarbete med Socialstyrelsen
- utvecklingsinsatser och kommunikation kring skolornas och förskolornas måltidsverksamhet, i samarbete med Skolverket
- kommunikationsinsatser kring hållbara matvanor, i samarbete med Jordbruksverket
- framtagande av upphandlingskriterier kring livsmedel och måltidsrelaterade tjänster, i samarbete med Upphandlingsmyndigheten

Samordning av frågor om spädbarnsnutrition och amning

Livsmedelsverket samordnar frågor som rör spädbarnsnutrition inklusive amning.

Genomförandet av den strategiska planen för samordning av amningsfrågor 2013–2016 utgör stommen för Livsmedelsverkets uppdrag att samordna frågor om spädbarnsnutrition och amning. Planen är gemensam för de fyra myndigheter som ingår i samordningsgruppen: Konsumentverket, Livsmedelsverket, Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten. Vissa aktiviteter

kommer även att genomföras av mödra- och barnhälsovården. I planen ligger tyngdpunkten på att skapa en gemensam kunskapsbas inom spädbarnsnutrition. Tyvärr har planerna för 2015 inte kunnat genomföras på grund en nedprioritering av verksamheten på nationell nivå. Ett gemensamt möte för att diskutera innehållet i den strategiska planen är inbokat i januari 2016.

PRESTATIONER

Livsmedelsverket når ut med kostråd till gravida och ammande via mödra- och barnavårdscentralerna.

På Livsmedelsverkets webbplats finns en sida med råd för gravida som hade ungefär 400 000 besök under 2015.

Risk- och nyttovärdering och undersökningar som grund för att verka för hälsosamma matvanor

Inom området *Undersökning och vetenskapligt stöd* har Livsmedelsverket separata avdelningar som utför risk- och nyttovärderingarna, undersökningar samt utformar råd till konsumenter. Livsmedelsverket arbetar enligt riskanalysens principer vilket innebär att värderingar och slutsatser angående risker och nyttor sker utan otillbörlig påverkan.

PRESTATIONER

Oorganisk arsenik i ris och risprodukter på den svenska marknaden

Livsmedelsverket arbetar sedan många år med att kartlägga källorna till konsumenternas intag av arsenik. Ris och risprodukter bidrar med en tredjedel av den totala arsenikexponeringen i Sverige. Att arsenik finns i livsmedel har naturliga orsaker eller är på grund av mänskliga aktiviteter, till exempel gruvdrift. Det långsiktiga målet med myndighetens arbete är att förmå risproducenter att arbeta för minskad arsenikhalt i risråvaran.

Efter omfattande undersökningar publicerades en rapport 2015 som beskriver vilka halter av oorganisk arsenik som förekommer i ris och risprodukter på den svenska marknaden samt hur tillagning av ris kan påverka halten av oorganisk arsenik.¹ Rapportens andra del² beskriver de risker som exponering av oorganisk arsenik kan medföra med hjälp av scenarionalyser och med

hjälp av Livsmedelsverkets Risktermometer (se sidan 15). Risktermometern har fem olika nivåer och den uppskattade exponeringen av arsenik i livsmedel, baserat på uppmätta nivåer och svenska matvaneundersökningar, ligger generellt sett i riskklass 3 för långtidsexponering. För barn, och speciellt för yngre barn, ligger exponeringen i Sverige nära eller över gränsen för vad som är acceptabelt ur ett hälsoriskperspektiv.

Den tredje delen av rapporten³ innehåller de avvägningar och bedömningar som resulterat i de åtgärder Livsmedelsverket anser vara befogade för att hantera förekomsten av oorganisk arsenik i ris och risprodukter samt för att minska exponeringen för oorganisk arsenik på kort och lång sikt.

Livsmedelsverket fortsätter att informera berörda företag om undersökningens resultat och slutsatser från projektet. Myndigheten uppmanar företagen att söka efter risråvaror med så låg arsenikhalt som möjligt, alternativt att utveckla metoder för att reducera halterna av arsenik i produkterna.

1) <http://www.livsmedelsverket.se/globalassets/rapporter/2015/del-1-kartlaggning---oorganisk-arsenik-i-risk-och-risprodukter-pa-den-svenska-marknaden-rapport-16-2015.pdf?id=9188>

2) <http://www.livsmedelsverket.se/globalassets/rapporter/2015/del-2-riskvardering---oorganisk-arsenik-i-risk-och-risprodukter-pa-den-svenska-marknaden-rapport-16-2015.pdf?id=9189>

3) <http://www.livsmedelsverket.se/globalassets/rapporter/2015/del-3-riskhantering---oorganisk-arsenik-i-risk-och-risprodukter-pa-den-svenska-marknaden-rapport-16-2015.pdf?id=9190>

Övergripande uppdrag

Livsmedelskedjans miljöpåverkan

Livsmedelsverket verkar för att nå det generationsmål för miljöarbetet och de miljö-
kvalitetsmål som riksdagen fastställt. Arbetet ska integreras i kärnverksamheten. Vid
behov ska myndigheten föreslå åtgärder för att utveckla miljöarbetet.

Livsmedelsverket bidrar till att uppnå miljö-
målen bland annat genom att ta fram kunskaps-
underlag och information om olika livsmedels
miljöpåverkan, bra matvanor ur såväl hälso-

som miljöperspektiv, minskat matsvinn i
livsmedelskedjan och giftfri vardag (oönskade
ämnen i livsmedel inklusive dricksvatten).

PRESTATIONER

Nya kostråd – hållbara både för hälsan och miljön

Livsmedelsverket har utarbetat information om olika livsmedelsgruppers miljöpåverkan. Informationen grundas på vetenskapliga kunskapssammanställningar och beskrivningen av miljöpåverkan utgår från de nationella miljökvalitetsmålen. De miljökvalitetsmål som identifierats som särskilt viktiga på området är *Begränsad klimatpåverkan, Giffri miljö, Ingen övergödning, Hav i balans, Levande kust och skärgård, Ett rikt odlingslandskap* samt *Ett rikt växt- och djurliv*. Bland annat har myndigheten tagit fram en ny rapport under 2015 om miljöpåverkan från ekologiskt respektive konventionellt producerade livsmedel, rapporten publiceras 2016.

Inom ramen för arbetet med offentliga måltider har råden om bra mat i förskolan kompletterats med miljöinformation. De nya råden är ett exempel på Livsmedelsverkets arbete att verka för att nå miljökvalitetsmålen och att integrera miljöaspekter i kärnverksamheten.

Ett annat exempel är de nya kostråd som publicerats under 2015 där utgångspunkten är näringsaspekter och bra matvanor ur ett hälsoperspektiv, men där även miljöhänsyn vägs in på ett nytt sätt. En konsument ska inte behöva välja mellan hälsa eller miljö.

Säkra livsmedel – en giffri vardag

Livsmedelsverket arbetar med att ta fram ny kunskap om risker med hälsofarliga ämnen i livsmedel för att bidra till utvecklingen av den EU-gemensamma lagstiftningen om säkra livsmedel. Myndigheten har tagit fram en strategisk plan för arbetet och har arbetat enligt denna plan under året för att bygga upp kunskapen inom de prioriterade områdena exponeringsuppskattningar, hormonstörande ämnen och kombinationseffekter.

Livsmedelsverket har presenterat ett antal undersökningar om exponering för hälsofarliga ämnen via livsmedel, inklusive dricksvatten. Några av undersökningarna gäller intagsberäkningar avseende oorganisk arsenik och högfluorerade ämnen. Beräkningarna har bidragit till åtgärder som förväntas begränsa exponeringen för dessa ämnen. Vidare har barns konsumtion av dioxin-förorenad fisk undersökts, vilket blir ett viktigt underlag för framtida revision av Livsmedelsverkets råd om förorenad fisk. Livsmedelsverket har även påbörjat en undersökning av fenolära ämnen som misstänks vara hormonstörande. Syftet är att avgöra om denna grupp ämnen utgör en faktisk risk i livsmedel eller inte.

Under 2014 genomförde Livsmedelsverket en kartläggning av oorganisk arsenik i livsmedel och resultaten rapporterades till Europeiska livsmedelssäkerhetsmyndigheten, Efsa, som ett underlag för att ta fram gränsvärden. I kartläggningen identifierades ris som ett problemlivsmedel, och under 2015 gjordes därför en riktad undersökning av oorganisk arsenik i ris och risprodukter.

När det gäller hormonstörande ämnen har fokus varit på så kallade lågdoseffekter och där kunskapen om hur människan påverkas i många fall är osäker. Livsmedelsverket har inom regeringsuppdraget *Giffri vardag*, som pågår till 2020, påbörjat ett projekt som syftar till att uppskatta befolkningens totala exponering för sköldkörtelstörande ämnen från mat. Projektet ska beräkna exponeringen för hormonstörande ämnen och även utveckla metoder för riskvärdering av kombinationer av kemikalier i livsmedel. Målet är att bedöma om exponeringen utgör en hälsorisk för hela befolkningen eller för särskilda grupper. Projektet utgår från data från Livsmedelsverkets matvaneundersökningar (Riksmaten) och matkorgsundersökningar (Matkorgen 2010).

Samarbete med andra aktörer i form av deltagande i nätverk och anordnande av seminarier har varit viktigt för att inhämta och sprida kunskaper

inom områdena hormonstörande ämnen och kombinationseffekter. Experimentella studier, litteratursammanställningar samt beräkningar av exponeringen för sköldkörtelstörande ämnen i livsmedel har också varit en del av arbetet.

PFAS är en grupp högfluorerade industrikemikalier som förorenar miljön och som visat sig vara ett stort hot mot Sveriges dricksvattenförsörjning, främst på grund av användningen av brandsläckningsskum vid brandövningar. Livsmedelsverket har under året fortsatt stödja kommuner och länsstyrelser med frågor rörande PFAS-förorenat dricksvatten samt fisk. Livsmedelsverket driver också tillsammans med Kemikalieinspektionen ett nationellt PFAS-nätverk.

Livsmedelsverket har vidare fokuserat den kunskapsuppbyggande verksamheten gällande PFAS på undersökningar av befolkningens exponering. Tidstrendsstudier av PFAS i blod från förstföderskor visar att halterna av två av dessa ämnen (PFOS och PFOA) har fortsatt att sjunka, som ett resultat av de globala riskbegränsningsåtgärder som satts in. Däremot ökar halterna av vissa ”oreglerade” PFAS, som inte finns i dricksvatten, vilket pekar mot att åtgärder för att begränsa exponeringen snarast bör sättas in.

Minska matsvinnet

Livsmedelsverket har, tillsammans med Jordbruksverket och Naturvårdsverket genomfört ett regeringsuppdrag under 2013–2015 för att minska matsvinnet. Med fokus på konsumenter genomfördes en kommunikationskampanj med

bas på webbplatsen www.stoppamatsvinnet.nu. Webbplatsen marknadsfördes med hjälp av digital bannerannonsering som visades totalt 9,4 miljoner gånger. Kampanjen avslutades med en tävling om bästa kreativa idé om vad en person kan göra för 6 000 kronor, samma summa som en familj kan spara genom att minska sitt matsvinn under ett år. Tävligen fick 318 bidrag och marknadsfördes med en film som visades i sin helhet 830 013 gånger. Över hela kampanjperioden har stoppamatsvinnet.nu haft 140 000 besök och testet på webbplatsen har genomförts 43 000 gånger. Facebooksidan som hörde till kampanjen fick 3 990 gillare.

En undersökning med djupintervjuer har genomförts för att utvärdera insatserna. Den visar att arbetet har uppskattats, exempel på detta är nätverket Samverkansgruppen för Minskat Matavfall (SaMMA) och kampanjsajten stoppamatsvinnet.nu. Det finns ett stort förtroende för de framtagna kunskapsunderlagen och projektet ses som en bra början på ett långsiktigt arbete. Utifrån erfarenheterna från arbetet inom uppdraget kan nu strategiska insatser göras så att det svenska matsvinnet kan minska – en viktig del i utvecklingen mot en cirkulär ekonomi.

Naturvårdsverket har inom miljömålsarbetet lämnat ett förslag till regeringen om ett svenskt etappmål rörande minskat matavfall. Om det svenska matavfallet minskades med 20 procent till 2020 skulle Sverige göra en samhällsekonomisk nettovinst på tre till sex miljarder kronor per år.

EFFEKT

I en konsumentundersökning 2015 svarade 43 procent att de hade tagit del av olika informationsinsatser om matsvinn och 86 procent hade hört något i medierna om att det slängs mycket mat. En

jämförelse med en konsumentundersökning 2013 indikerar en ökad medvetenhet hos konsumenterna om hushållens roll i svinnsproblematiken. Där kan myndigheternas kampanj ha bidragit.

Uppdragsverksamhet och tjänsteexport

Livsmedelsverket medverkar i olika uppdrag där myndighetens unika kompetens är efterfrågad. På uppdrag av både enskilda och myndigheter utför myndigheten laborativa undersökningar inom verksamhetsområdet. Livsmedelsverket får även bedriva tjänsteexport som är direkt kopplad till det utvecklingssamarbete som myndigheten bedriver internationellt. Livsmedelsverket ska också inom ramen för den egna verksamheten bidra till att Sveriges politik för global utveckling kan genomföras. Arbetet sker främst i samarbete med, och på uppdrag av, andra myndigheter.

Laboratorier med ackrediterade analyser måste delta i kompetensprovningar. Livsmedelsverket har under åren byggt upp en omfattande verksamhet med mikrobiologiska kompetensprovningar till stöd för dessa laboratoriers kvalitetssäkring. Myndigheten skickar egenproducerat testmaterial för dricksvatten- respektive livsmedelsanalyser till de laboratorier som deltar i kompetensprovning-

en. Laboratorierna analyserar sedan materialet och återrapporterar resultatet. Livsmedelsverket utvärderar resultatet och återkopplar till laboratorier. Omkring en femtedel av kompetensprovningarna berör svenska laboratorier och räknas som uppdragsverksamhet. Övriga kompetensprovningar gäller utländska laboratorier och räknas om tjänsteexport.

PRESTATIONER

Tabell 26: Deltagande laboratorier i mikrobiologiska kompetensprovningar

Antal/år	2013	2014	2015
Laboratorier inom EU	530	529	536
Laboratorier utanför EU	205	200	200
Totalt antal deltagande laboratorier	735	729	736

Källa: Intern verksamhetsstatistik

Under året har ett samrådsmöte hållits med nordiska intressenter av kompetensprovningssystemen i syfte att utveckla verksamheten. Förslag till förbättringar är bland annat en webb-applikation för enklare registrering av deltagande och att rapporten från varje provningsomgång ska kunna användas som utbildningsmaterial.

Uppdragsverksamhet

Till uppdragsverksamheten hör vid sidan av kompetensprovningar även utvärdering av aktiva substanser i bekämpningsmedel på uppdrag av Kemikalieinspektionen, ett mångårigt program inom EU-kommissionen. Under 2015 har Livsmedelsverket behandlat huvudparten av sex sådana utvärderingar.

Ett annat exempel är den hälsorelaterade miljöövervakning som utförs på uppdrag av Naturvårdsverket där Livsmedelsverket sedan 1996 samlar in modersmjölk, blod och hår från förstföderskor i Uppsala län. Resultaten används bland annat för att följa hur halterna av organiska miljöföroreningar i modersmjölk förändras med tiden.

PRESTATIONER

Livsmedelsverket har tillsammans med, och på uppdrag av Jordbruksverket, genomfört och under 2015 avslutat ett Sidafinansierat projekt i Georgien. Projektet syftade till att förbättra den georgiska livsmedelsmyndighetens kapacitet att verka inom sitt ansvarsområde för att därmed underlätta landets närmande till EU. Resultaten visar att Livsmedelsverket bland annat har bidragit till att öka den georgiska livsmedelsmyndighetens inspektionskapacitet från 200 inspektioner per år till 3 000 inspektioner per år under de fyra år som projektet har genomförts.

Inom ramen för samarbetet med Jordbruksverket har även en förstudie finansierad av Sida genomförts i Moldavien. Förstudien har undersökt förutsättningarna för ett utvecklings-samarbete med den moldaviska livsmedelsmyndigheten, motsvarande det georgiska projektet. Resultatet från förstudien visar att det finns förutsättningar för att starta ett utvecklings-

Tjänsteexport

Inom ramen för politiken för global utveckling beslutade Livsmedelsverket 2014 om en ny strategi för tjänsteexporten. I december 2014 slöts en överenskommelse mellan Livsmedelsverket, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen och Sveriges lantbruksuniversitet om ett samarbete inom området.

samarbete mellan de svenska myndigheterna och den moldaviska systemmyndigheten.

Livsmedelsverket har i samarbete med, och på uppdrag av, Swedac genomfört kursen *Quality Infrastructure Development for Food Safety* vid fyra tillfällen 2015. Varje kurs hade cirka 25 deltagare. Två av kurserna gavs för deltagare från länder i Mena-området (Mellanöstern och Nordafrika). De övriga två kurserna hade deltagare från Asien respektive Afrika.

Livsmedelsverket ansvarar också för att experter deltar vid uppföljningen av kurserna som sker på plats i något av deltagarländerna. Kurserna ingår i Sidas internationella utbildningsprogram (ITP) och finansieras av Sida.

I tjänsteexporten ingår även analys av livsmedelsprover Livsmedelsverket utför på uppdrag av Islands livsmedelsmyndighet. Under 2015 har omkring 850 prover analyserats inom detta uppdrag.

Jämställdhetsintegrering i kärnverksamheten

Arbetet med att integrera jämställdhet i verksamheten vid Livsmedelsverket går vidare. Myndigheten har sammanställt en handlingsplan för åren 2015–2018 och skickat den till regeringen. Bland årets insatser märks:

- Under 2015 har ett pilotprojekt genomförts inför den stora matvaneundersökningen *Riksmaten ungdom*, som ska genomföras under 2016–2017. Resultaten kommer att analyseras för att studera skillnaden mellan flickor och pojkar.
- I de underlag som tagits fram inför förhandlingar inom EU beaktas jämställdhetsaspekter där det varit möjligt.
- Myndigheten har tagit hänsyn till skillnaden mellan kvinnor och män i exponeringsuppskattningen när det gäller oorganisk arsenik och perflourerande substanser.

Långsiktigt kunskapsuppbyggande på vetenskaplig grund

Livsmedelsverket bedriver undersökningar av livsmedel och matvanor. Myndigheten utför också analyser, utvecklar metoder och utför risk- och nyttovärderingar på livsmedelsområdet.

PRESTATIONER

I arbetet med att stärka Livsmedelsverkets förmåga att förebygga och hantera kriser i livsmedelskedjan har myndigheten bland annat ökat sina kunskaper och sin förmåga inom analyser av virus i livsmedel.

En stor del av arbetet inom regeringsuppdraget *Giftfri vardag* är kunskapsuppbyggnad. Till exempel har barns konsumtion av dioxin-förorenad fisk undersökts. Underlaget kommer att användas vid en framtida revision av Livsmedelsverkets råd gällande förorenad fisk. Projektet pågår till och med 2020.

Ett projekt har undersökt om antalet fall av

magsjuka i ett samhälle är kopplat till förändringar i dricksvattenproduktionen. Målet är att ge samhället en ökad förmåga att förebygga, hantera och kommunicera mikrobiologiska dricksvattenrisker. I studien framkom bland annat att en mer avancerad beredning i dricksvattenproduktionen resulterade i något färre fall av magsjuka i samhället. De tydligaste sambanden fanns under vintern och i kommuner med ytvattentäkter.

Myndigheten har även utvecklat nya metoder för att analysera bromerade flamskyddsmedel, mykotoxiner, dioxiner, PCB och metaller.

Kommunikation

Mål:

De prioriterade målgrupperna upplever att Livsmedelsverkets information är lättillgänglig, enkel att förstå och lätt att omsätta i verkligheten.

PRESTATIONER

Livsmedelsverket har under året lanserat en ny modern webbplats anpassad både för dator, platta och mobil. Sociala medier är en allt viktigare del av den externa kommunikationen. Livsmedelsverket har flera Facebook-sidor som får allt fler gillare, där allt fler deltar i diskussioner om allt från oorganisk arsenik i ris till kostråd och märkning av allergener. Livsmedelsverket använder även Twitter alltmer, framförallt i samband med olika evenemang och konferenser.

Livsmedelsverket har också moderniserat sin grafiska profil och logotyp med enkla medel.

Under året har flera externa kommunikations-satsningar gjorts. Den enskilt största insatsen var

lanseringen av de nya kostråden under devisen ”Hitta ditt sätt”. Ambitionen var att inspirera snarare än att komma med pekpinna. Det nya tilltalet har fått mycket positiv uppmärksamhet bland annat i media, både nationellt och internationellt. Andra satsningar som gjorts har handlat om salt, Nyckelhålet och minskat matsvinn.

Under hösten genomförde Livsmedelsverket en intern satsning på klarspråk, med bland annat utbildningar för myndighetens medarbetare för att skriva vårdat, enkelt och begripligt.

Tabell 27: Besökare, prenumerationer och pressmeddelanden

Antal/år	2013	2014	2015
Besök på webbplatsen www.livsmedelsverket.se per dag	14 600	18 000	13 000 ¹
Prenumeranter på Livsmedelsverkets pressmeddelande	8 900	9 700	10 600
Pressamtal	1 607	1 434	1 300

1) Webbstatistiken för året är inte helt tillförlitlig på grund av att myndigheten har bytt webbsystem.

Källa: Intern verksamhetsstatistik

Ett pressamtal innebär att pressjouren ser till att journalister som ställer frågor till Livsmedelsverket får svar av en expert på området. Omfattningen varierar mellan ett svar per telefon eller mejl

till medverkan i TV och radio. Medieintresset för mat är fortfarande mycket stort. Men medieläget nationellt och internationellt har ändå gjort att antalet pressamtal minskat.

Kompetensförsörjning

Mål:

- Livsmedelsverket möter behovet av kompetensförstärkning och kompetensväxling på ett för verksamheten relevant sätt.
- Livsmedelsverket är en fortsatt hälsofrämjande arbetsplats med god arbetsmiljö och attraktiva anställningsvillkor. Därmed har Livsmedelsverket förutsättningar för att rekrytera och behålla rätt kompetens och förutsättningar för att kompetensen används effektivt i sina processer.

Bedömning av måluppfyllelse:

Livsmedelsverket bedömer att målen till stor del har uppnåtts genom fortsatt etablering av den teambaserade organisationen med nya teamchefer, ett intensifierat arbete med lönebildningsprocessen och fortsatt arbete med kompetensutveckling.

Livsmedelsverkets interna hälsofrämjande strategi ger ett fortsatt stöd till organisationens chefer att utveckla det hälsofrämjande arbetet.

Livsmedelsverkets kompetensförsörjning säkerställs genom att ständigt förbättra myndighetens processer för kompetensförsörjning i samarbete med chefer och med de fackliga organisationerna. Därmed ökar myndigheten sin förmåga att attrahera och behålla rätt kompetens.

Livsmedelsverket har idag dock svårt att attrahera veterinärer till myndighetens operativa kontroll på slakterier och andra typer av livsmedelsanläggningar.

En annan svårighet är att för kontrollen vid slakt krävs specifik kompetens och det finns ingen utbildning i Sverige som är riktad mot livsmedelskontroll. Det gör att kontrollmyndigheterna själva måste ordna de utbildningar som krävs för att livsmedelskontrollen ska utföras med god kvalitet.

Tabell 28: Personalförändring

	2013	2014	2015
Antal rekryterade kvinnor	16	29	24
Antal rekryterade män	6	11	10
Antal rekryterade – totalt	22	40	34
Personalomsättning (%)	6,5	5,8	6,4
Personalens genomsnittsålder (år)	48,8	48,7	48,9
Medeltalet anställda – kvinnor	296	307	326
Medeltalet anställda – män	229	230	224
Medeltalet anställda – totalt	524	537	549
Årsarbetskrafter	508	525	515

Källor: Livsmedelsverkets personalsystem (Agresso) och intern verksamhetsstatistik

Ledning och styrning

Livsmedelsverket har fortsatt att utveckla sin teambaserade organisation. För medarbetarna innebär det ett större fokus på den egna rollen i teamet och i organisationen. För teamcheferna innebär det att på ett verksamhetsnära sätt styra och leda mot organisationens mål.

Lönebildning – tydligare utvärdering av medarbetare och chefer

Livsmedelsverket har fortsatt att utbilda lönesättande chefer i hur myndigheten som arbetsgivare styr och utvecklar verksamheten med hjälp av

lönebildning. Genom att tydligare återkoppla individuella resultat ges förutsättningar till individuell utveckling som främjar teamen och verksamhetsutvecklingen.

Kompetensutveckling

Årets kompetensutveckling har främst handlat om att systematiskt arbeta med teamutveckling och teamchefsutbildning. Teamarbetet har påverkat den interna kulturen på ett positivt sätt.

God arbetsmiljö och tidig rehabilitering håller sjukfrånvaron på en låg nivå

Arbetsmiljöprocessen ger systematiskt förutsättningar för en god och säker arbetsmiljö. Den innebär bland annat att det är obligatoriskt med arbetsmiljöcertifiering för alla chefer. Genom arbetsmiljöarbetet, tidiga insatser från företagshälsovården och det hälsofrämjande arbetet klarar Livsmedelsverket det interna målet om att inte ha för hög sjukfrånvaro. Det finns dessutom flera aktiva personalföreningar som bidrar till den kultur och anda som präglar Livsmedelsverket.

Däremot kan Livsmedelsverket konstatera att sjukskrivningstalen under de senaste åren stigit oroväckande bland medarbetare i Livsmedelsverkets operativa kontroll. Det har sannolikt flera orsaker; hög arbetsbelastning samt tuff fysisk- och psykosocial arbetsmiljö. Livsmedelsverket har vidtagit olika åtgärder för att få ner dessa sjukskrivningstal.

Tabell 29: Sjukfrånvaro i procent av sammanlagd arbetstid/år

	2013	2014	2015
Kvinnor	4,0	4,1	4,9
Män	2,7	2,1	2,9
Totalt	3,5	3,3	4,0
Upp till 29 år	1,4	0,8	0,7
30–49 år	3,0	2,9	3,4
50 år eller äldre	4,0	3,8	4,8
Andelen långtidssjuka (>60 dagar) av Livsmedelsverkets sjukfrånvaro	43,5	43,9	49,0

Källa: Livsmedelsverkets personalsystem (Agresso)

Avgiftsområden

Ekonomiskt resultat 2015 för Livsmedelsverkets avgiftsområden

Tabell 30: Avgiftsområden (tusen kronor)

Verksamhet	Åck över-/underskott t.o.m. 2013	Över-/underskott 2014	Budgeterade intäkter 2015 ¹	Intäkter 2015	Budgeterade kostnader 2015 ²	Kostnader 2015	Tillförda anslagsmedel	Budgeterat resultat ³	Resultat 2015	Utgående ack över-/underskott	Kommentarer
OFFENTLIGRÄTTSLIG VERKSAMHET											
Gränskontroll	1 704	-411	10 100	8 596	10 800	10 376		-700	-1 780	-487	Importen har minskat och därmed intäkterna
Myndighetsärenden	883	367	400	733	500	278		-100	455	1 705	En planerad avgiftssänkning sker först från 2016 istället för under 2015 som planerats
Kontroll av livsmedelsanläggningar	19 432	-7 719	81 000	86 241 ¹	88 000	195 694	104 122 ²	-7 000	-5 330	6 383	Högre intäkter än beräknat samtidigt som svårigheter att rekrytera har hållit lönekostnaderna nere
Kontroll av restsubstanser	-2 407	1 914	15 300	15 805	14 500	15 088		800	717	224	
Kontroll av bekämpningsmedel	3 744	560	8 700	9 095	9 400	10 165		-700	-1 070	3 234	Kostnaderna högre än förväntat p.g.a. nytt analysinstrument och utredning rörande importerade vinblad
Kontroll av kontaminanter exklusive dioxiner	-45	110	1 300	1 073	1 300	862		0	211	276	Resultatet bättre än planerat p.g.a. prisnedläggning från leverantör
Dioxinkontroll	673	219	1 000	927	1 000	703		0	224	1 116	Resultatet bättre än planerat p.g.a. prisnedläggning från leverantör
Summa	23 984	-4 960	117 800	122 471	125 500	233 166	104 122	-7 700	-6 573	12 451	
Uppdragsverksamhet³	742	1 244	8 600	8 416	8 900	8 813		-300	-398	1 588	
Tjänsteexport ³	2 085	101	4 000	4 918	4 400	6 127		-400	-1 209	977	Här ingår från 2015 arbete inom Politiken för global utveckling
TOTALT AVGIFTS-FINANSIERAD VERKSAMHET	26 811	-3 615	130 400	135 805⁴	138 800	248 107	104 122	-8 400	-8 180	15 016	

1) Avgifterna som företagen betaldade år 2015 nedsattes med 103 521 tkr av de anslagna 104 122 tkr (övriga 601 tkr har reducerat kostnaderna).

2) Livsmedelsverket har i enlighet med regleringsbrevet använt 104 122 tkr av anslagsmedel för att täcka delar av kostnaderna i den offentliga kontrollen vid slakteri- och vilthanteringsanläggningar. Se även Anslagsredovisningsavsnittet i den finansiella delen.

3) Utföra biståndsuppdrag har flyttat från Uppdragsverksamhet till Tjänsteexport 2015, justering har gjorts av IB 2013 och resultat 2014.

4) Differensen gentemot not 2 beror bl.a. på finansiella intäkter, återbetalningar av resor samt en felaktig periodisering från 2014.

5) Budget enligt regleringsbrevet för 2015.

Tilläggsupplysningar rörande Resultatredovisningen

Intäcks- och kostnadsredovisning

I resultatredovisningens ekonomiska översikt fördelas samtliga intäkter och kostnader inklusive årets kapitalförändring, uppbördsverksamhet och transfereringar på Livsmedelsverkets verksamhetsprocesser. Tabeller med intäkter och kostnader redovisas i rörliga priser om inget annat anges.

Myndighetens lönekostnader har fördelats på de olika processerna och verksamheterna med hjälp av tidredovisning. Overheadkostnader har fördelats på verksamhetsprocesserna genom olika fördelningsnycklar.

Summan av kostnaderna på de delprocesser där kostnader redovisas överensstämmer inte med kostnaderna per verksamhetsprocess i den ekonomiska översikten. Detta beror bland annat på att vissa delprocesser, som gränskontrollen, är egna avgiftsområden och att de redovisade delprocesserna utgör ett urval av myndighetens verksamhet inom de olika verksamhetsprocesserna.

Tidredovisning

Myndigheten har tidredovisning. Alla anställda rapporterar sin arbetstid fördelat på aktivitetskoder knutna till verksamhetsprocesserna. Detta utgör grunden för redovisningen av antalet årsarbetskrafter per verksamhetsprocess. Årsarbetskrafter inom lednings- och stödprocesser har fördelats proportionellt över verksamhetsprocesserna.

Overheadkostnader

Overheadkostnaden består av kostnader för myndighetens ledning och verksamhetsstöd till exempel lokaler, funktioner för personal, ekonomi och IT-stöd. Dessutom ingår kostnader för ledning och samordning inom myndighetens områden/avdelningar. Kostnader från vissa funktioner som kommunikation har i efterhand fördelats genom att ansvarig chef bedömt hur stor andel som har tagits i anspråk under året. Den därefter uppkomna differensen har fördelats proportionerligt.

Beräkning av produktivitet och styckkostnad

För att beräkna produktiviteten och styckkostnaderna har kostnaderna beräknats i 2015 års penningvärde. Detta innebär att resultatet skiljer sig något från tidigare årsredovisningar, eftersom basåret alltid är det senaste verksamhetsåret. Sedan år 2000 använder Livsmedelsverket ett eget prisindex som är baserat på kostnadsutvecklingen för löner, lokaler och ett urval av Livsmedelsverkets tjänster och varor. De olika indexen är viktade utifrån kostnadsslagets andel av de totala kostnaderna för basåret 2000.

Följande kostnadsindex har beräknats:

2013: 0,9940

2014: 0,9714

2015: 1, 0000

Bedömningsnivåer för måluppfyllelse

Livsmedelsverket har tre bedömningsnivåer för måluppfyllelse:

1. Målet har uppnåtts
2. Målet har delvis uppnåtts
3. Målet har inte uppnåtts

Sammanställning över väsentliga uppgifter

(belopp anges i tusen kronor om ej annat anges)

	2015	2014	2013	2012	2011
LÅNERAM					
Beviljad låneram	31 000	31 500	28 000	29 500	30 000
Utnyttjad låneram	23 269	21 144	21 565	29 576	23 861
KONTOKREDITER HOS RIKSGÄLDSKONTORET					
Räntekontokredit	10 500	10 500	10 500	10 500	10 500
Max utnyttjad under året	0	0	0	0	0
RÄNTOR AVSEENDE RÄNTEKONTO I RIKSGÄLDSKONTORET					
Ränteintäkter	0	335	854	969	1 186
Räntekostnader	-163	0	0	0	0
AVGIFTSINTÄKTER SOM DISPONERAS					
Beräknat belopp enligt regleringsbrev	130 400	126 400	120 100	121 100	210 000
Faktiska avgiftsintäkter	142 350	134 056	129 375	131 559	207 526
ANSLAGSKREDIT					
Beviljad anslagskredit, ap 1	5 970	6 021	8 832	12 714	6 151
Utnyttjad anslagskredit, ap 1	0	0	0	0	0
Beviljad anslagskredit, ap 2	3 124	3 100	-	-	-
Utnyttjad anslagskredit, ap 2	0	0	-	-	-
ANSLAG					
Ramanslag					
Anslagssparande	5 275	5 600	6 936	1 603	3 066
BEMYNDIGANDEN - EJ TILLÄMPLIGT					
ÅRSARBETSKRAFTER OCH ANSTÄLLDA M M					
Antalet årsarbetskrafter (st) ¹	515	525	508	503	519
Medelantalet anställda (st)	549	537	524	539	560
Driftkostnad per årsarbetskraft	980	945	937	919	877
KAPITALFÖRÄNDRING					
Årets kapitalförändring	-8 164	-3 718	1 559	5 371	3 045
Balanserad kapitalförändring	24 700	28 418	25 423	20 052	17 007

1) Antal årsarbetskrafter har korrigerats för år 2012 från 555 st till 503 st. Det medför att driftkostnaden per årsarbetskraft uppgår till 919 tusen kronor år 2012 istället för till 833 tusen kronor.

Resultaträkning

(belopp anges i tusen kronor)

	Not	2015	2014
VERKSAMHETENS INTÄKTER			
Intäkter av anslag	1	302 026	303 169
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	142 350	134 056
Intäkter av bidrag	3	62 196	65 761
Finansiella intäkter	4	132	675
Summa		506 704	503 661
VERKSAMHETENS KOSTNADER			
Kostnader för personal	5	-374 320	-369 293
Kostnader för lokaler		-23 262	-22 847
Övriga driftskostnader	6	-106 996	-104 184
Finansiella kostnader	7	-294	-247
Avskrivningar och nedskrivningar		-9 996	-10 808
Summa		-514 868	-507 379
Verksamhetsutfall		-8 164	-3 718
UPPBÖRDSVERKSAMHET			
Intäkter av avgifter mm som inte disponeras		0	338
Medel som tillförts statsbudgeten från uppbördsverksamheten			
Summa		0	0
TRANSFERERINGAR			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag	1	335	335
Lämnade bidrag	8	-335	-335
Summa		0	0
ÅRETS KAPITALFÖRÄNDRING	9	-8 164	-3 718

Balansräkning

(belopp anges i tusen kronor)

	Not	2015-12-31	2014-12-31
TILLGÅNGAR			
IMMATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
Balanserade utgifter för utveckling	10	19 040	16 650
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	11	571	896
<i>Summa immateriella anläggningstillgångar</i>		19 611	17 546
MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	12	4 299	5 065
Beredskapstillgångar	13	7 681	8 659
<i>Summa materiella anläggningstillgångar</i>		11 980	13 724
VARULAGER			
Varulager och förråd	14	1 420	1 413
<i>Summa varulager</i>		1 420	1 413
KORTFRISTIGA FORDRINGAR			
Kundfordringar		11 073	5 595
Fordringar hos andra myndigheter	15	8 362	8 436
Övriga kortfristiga fordringar		21	61
<i>Summa kortfristiga fordringar</i>		19 456	14 092
PERIODAVGRÄNSNINGSPOSTER			
Förutbetalda kostnader		7 825	6 402
Upplupna bidragsintäkter		1 200	1 057
Övriga upplupna intäkter		3 888	5 620
<i>Summa periodavgränsningsposter</i>	16	12 913	13 079
AVRÄKNING MED STATSVERKET			
Avräkning med statsverket	17	-165	613
<i>Summa avräkning med statsverket</i>		-165	613
KASSA OCH BANK			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		66 524	88 409
<i>Summa Kassa och bank</i>		66 524	88 409
SUMMA TILLGÅNGAR		131 739	148 876

	Not	2015-12-31	2014-12-31
KAPITAL OCH SKULDER			
MYNDIGHETSKAPITAL			
Balanserad kapitalförändring	18	24 700	28 418
Kapitalförändring enligt resultaträkningen		-8 164	-3 718
<i>Summa myndighetskapital</i>		16 536	24 700
AVSÄTTNINGAR			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	19	2 362	2 087
Övriga avsättningar	20	1 425	1 474
<i>Summa avsättningar</i>		3 787	3 561
SKULDER M.M.			
Lån i Riksgäldskontoret	21	23 269	21 129
Kortfristiga skulder till andra myndigheter		9 541	10 377
Leverantörsskulder		16 268	19 117
Övriga kortfristiga skulder		7 822	12 808
Förskott från uppdragsgivare och kunder		5	9
<i>Summa skulder m.m.</i>		56 905	63 440
PERIODAVGRÄNSNINGSPOSTER			
Upplupna kostnader		39 480	42 940
Oförbrukade bidrag		12 795	14 235
Övriga förutbetalda intäkter		2 236	0
<i>Summa periodavgränsningsposter</i>	22	54 511	57 175
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		131 739	148 876
ANSVARSFÖRBINDELSER			
Övriga ansvarsförbindelser		Inga	Inga

Anslagsredovisning

REDOVISNING MOT ANSLAG (belopp anges i tusen kronor)

Anslag (ramanslag)	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enl regleringsbrev	Omdisponerade anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
Utgiftsområde 23							
Areella näringar, landsbygd och livsmedel							
1:15 Livsmedelsverket							
Ap. 1 Livsmedelsverket	5 600	199 017	0	0	204 617 ¹⁾	-199 342	5 275
Ap. 2 Nedsättning av slakteriavgifter	0	104 122	0	0	104 122	-104 122	0
SUMMA	5 600	303 139	0	0	308 739	-303 464	5 275

1) Avstämning mot intäkter av anslag, se not 1 (sidan 69).

Finansiella villkor för anslag/ anslagsposter enligt regleringsbrevet för 2015

Enligt regleringsbrevet disponerar Livsmedelsverket en anslagskredit på ap. 1 på 5 970 tkr och på ap. 2 på 3 124 tkr.

Anslagsbehållning som får disponeras 2015 är 3 procent på ap. 1 och 3 procent på ap. 2.

Det utgående överföringsbeloppet 5 275 tkr på ap. 1 understiger 3 procent av 2015 års tilldelning.

Anslaget är räntebärande.

Villkor för anslag

AP. 1 LIVSMEDELVERKET

1. Av anslaget ska minst 200 000 kronor användas för uppdrag till den svenska standardiseringsorganisationen rörande standardisering inom Livsmedelsverkets ansvarsområde. Livsmedelsverket har använt 200 000 kronor samt ytterligare 135 000 kronor för detta ändamål.

2. Vissa dioxinkontroller ska genomföras inom ramen för anslaget.

Villkoret är uppfyllt.

3. Livsmedelsverket ska kunna använda och samverka med det gemensamma radiokommunikationssystemet Raket. Livsmedelsverket ska betala totalt 200 400 kronor till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap som abonnemangsavgift för detta system.

Villkoret är uppfyllt.

4. Av anslaget får högst 4 000 000 kronor användas till insatser som bidrar till att minska matsvinnet i alla led i livsmedelskedjan och till att utveckla omhändertagandet av det oundvikliga matavfallet.

Livsmedelsverket har använt 3 724 700 kronor för detta ändamål.

AP. 2 NEDSÄTTNING AV SLAKTERIAVGIFTER

1. Av anslaget ska 12 430 000 kronor användas för att täcka delar av kostnaderna i den offentliga kontrollen, inklusive godkännande av anläggningar, vid mindre slakteri- och vilthanteringsanläggningar.

Livsmedelsverket har använt 12 430 tkr av anslaget för detta ändamål.

2. Av anslaget ska 91 692 000 kronor användas för att täcka delar av kostnaderna i den offentliga kontrollen av slakteri- och vilthanteringsanläggningar.

Livsmedelsverket har använt 91 692 tkr för detta ändamål.

Tilläggsupplysningar

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Avrundningarna i tabellerna kan ge smärre differenser vid manuell summering.

Tillämpade redovisningsprinciper

Livsmedelsverkets redovisning följer god redovisningssed. Redovisningen är upprättad i enlighet med Förordning (SFS 2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd till denna.

Beloppsgräns för bokning av periodavgränsningsposter har fastställts till 25 000 kronor.

Kostnadmässig anslagsavräkning

Semesterdagar som intjänats före år 2009 avräknas sedan 2009 anslaget först vid uttaget enligt övergångsbestämmelsen till 12 § Anslagsförordningen.

Värderingsprinciper

Omsättningstillgångar

Fordringar har tagits upp till de belopp varmed de beräknas inflyta. Övriga omsättningstillgångar har värderats till anskaffningsvärdet alternativt verkligt värde om detta är lägre än anskaffningsvärdet, om inte annat anges i not.

Lagret värderas enligt principen FIFU (Först In – Först Ut).

Immateriella anläggningstillgångar

För att utgifter för en egenutveckling ska aktiveras som en anläggningstillgång krävs att den har ett sammanlagt värde om minst 300 000 kr och en ekonomisk livslängd på minst tre år. För anskaffade rättigheter gäller samma regler för anskaffningsvärde och ekonomisk livslängd som för materiella anläggningstillgångar.

Materiella anläggningstillgångar

Som anläggningstillgångar redovisas maskiner och inventarier som har ett anskaffningsvärde om minst 25 000 kr och en beräknad ekonomisk livslängd som uppgår till minst tre år. Objekt som utgör en fungerande enhet och vars sammanlagda anskaffningsvärde uppgår till 25 000 kr klassificeras också som anläggningstillgång. Avskrivning sker från månaden efter den månad tillgången tas i bruk.

Tillämpade avskrivningstider

3 år	Laboratorieutrustning
5 år	Möbler, fordon och övrig utrustning
5 år	Immateriella anläggningstillgångar
15 år	Beredskapslager

Persondatorer direktavskrivs eftersom livslängden beräknas underskrida tre år och/eller anskaffningsvärdet underskrider 25 000 kr.

Om det är uppenbart att en anläggningstillgång har en ekonomisk livslängd som överstiger fem år beslutas avskrivningstiden för den tillgången särskilt.

Ersättningar och andra förmåner

Insynsråd (ledamöter/suppleanter)

Namn	Period	Ersättning (kr)	Råds- och styrelseuppdrag i andra myndigheter samt aktieföretag
Åsa Coenraads	1501–1512	3 000	–
Bodil Cornell	1501–1512	3 000	–
Ann-Sofi Eriksson	1501–1512	3 000	Energimyndighetens energieffektiviseringsråd, Kemikalieinspektionen, Miljömålsberedningen
Margareta Frost	1501–1512	1 500	–
Yvonne Gustafsson	1501–1512	3 000	E-hälsomyndigheten, Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, Finanspolitiska rådet, Mittuniversitetet, Nationalmuseum, Riksgäldskontoret, Sida, Totalförsvarets forskningsinstitut
Klas Hesselman	1501–1512	4 500	Nötcenter Viken AB, Lantmännen Krafft AB
Tobias Johansson	1501–1512	4 500	Stockholm Vatten AB
Sten Nyberg	1501–1512	4 500	Styrelseledamot (ordförande) i European Law and Economics AB
Ledande befattningshavare			
Stig Orustfjord generaldirektör	150101 –151210	1 257 092 ¹	Strålskyddsmyndigheten
Annica Sohlström, tillförordnad generaldirektör	151210 –151231	72 600 ²	–

1) Inklusive hela december månads löneutbetalning. Delar av decemberlönen återfaktureras Näringsdepartementet i januari 2016.

2) Utbetalas i januari 2016.

Noter

(belopp anges i tusen kronor)

Not 1. Intäkter av anslag	2015	2014
Intäkter av anslag	302 026	303 169
Anslagsmedel som transfereras	335	335
Minskning av semesterlöneskuld intjänad före år 2009	1 102	703
Kostnad enligt Anslagsredovisningen	303 463	304 207
Summa "Intäkter av anslag" skiljer sig från summa "Utgifter" på anslaget Uo 23 01:15. Skillnaden beror på minskning av semesterlöneskuld som intjänats före år 2009 och på anslagsmedel som transfereras. Minskning av semesterlöneskulden som intjänats före år 2009 har belastat anslaget Uo 23 01:15, men inte bokförts i resultaträkningen.		

Not 2. Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2015	2014
Intäkter av avgifter enligt 4§ avgiftsförordningen	3 888	4 903
Offentligrättsliga avgiftsintäkter	123 312	111 388
Uppdragsverksamhet och övrigt	10 790	13 513
Intäkter av tjänsteexport	4 360	4 252
Summa	142 350	134 056

Not 3. Intäkter av bidrag	2015	2014
Bidrag från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	34 184	35 299*
Bidrag från Jordbruksverket	11 006	15 626*
Bidrag från Kammarkollegiet	3 538	5 009
Bidrag från Kemikalieinspektionen	1 735	1 935
Bidrag från Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA)	1 667	345
Bidrag från Folkhälsomyndigheten	900	76
Bidrag från Arbetsförmedlingen	769	388
Bidrag från Vetenskapsrådet	753	0
Bidrag från Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)	221	942
Bidrag från övriga myndigheter	851	541
Summa bidrag från myndigheter	55 624	60 161

* Uppgifterna korrigerade

BIDRAG FRÅN EU		
EU/Aquavalens	302	164
EU/TDS Exposure	94	84
EU/Acropolis	14	0
EU/VISK	0	-61
EU/Clymbol	0	-8
EU/Nexus	0	-17
EU/Focal Point	-2	224
Summa bidrag från EU	408	386

BIDRAG FRÅN ÖVRIGA		
Nordiska ministerrådet	5 259	4 838
NMKT	729	349
Bidrag från övriga	176	27
Summa bidrag från övriga	6 164	5 214
Summa bidrag	62 196	65 761

Not 4. Finansiella intäkter	2015	2014
Ränta på räntekonto hos Riksgälden	0	335
Ränta på lån i Riksgälden	53	0
Övriga finansiella intäkter	79	340
Summa*	132	675

* Differensen beror på minusräntan 2015

Not 5. Kostnader för personal	2015	2014
Löner och andra skattepliktiga kostnadsersättningar	-247 716	-245 779
Arbetsgivaravgifter, premier och pensioner mm	-115 418	-110 848
Övriga personalkostnader	-11 186	-12 666
Summa	-374 320	-369 293

Not 6. Övriga driftskostnader	2015	2014
Köp av forskningsuppdrag (labbanalyser, forskningsuppdrag, provtagning mm)	-18 638	-18 980
Övriga driftskostnader	-88 357	-85 204
Summa	-106 995	-104 184

Not 7. Finansiella kostnader	2015	2014
Ränta på lån i Riksgälden	0	-102
Räntekostnader på räntekonto i Riksgälden	-163	0
Övriga finansiella kostnader	-131	-145
Summa*	-294	-247

* Differensen beror på minusräntan 2015

Not 8. Transfereringar	2015	2014
LÄMNAD E BIDRAG		
Swedish standards institute (SIS)	-335	-335
Summa	-335	-335

Not 9. Årets kapitalförändring	2015	2014
Resultat avgiftsfinansierad verksamhet	-8 180	-3 616
Underskott bidragsverksamhet	16	-102
Summa	-8 164	-3 718

Not 10. Balanserade utgifter för utveckling	2015-12-31	2014-12-31
Ingående anskaffningsvärde	48 829	42 560
Årets anskaffade immateriella anläggningstillgångar	8 491	6 269
Årets utrangeringar - ack anskaffningsvärde	0	0
Utgående anskaffningsvärde	57 320	48 829

Ingående ackumulerade avskrivningar	-32 179	-27 134
Årets avskrivningar	-6 101	-5 045
Årets utrangeringar - ack avskrivning	0	0
Utgående ack avskrivningar	-38 280	-32 179
Summa bokfört värde	19 040	16 650

Not 11. Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	2015-12-31	2014-12-31
Ingående anskaffningsvärde	3 660	3 660
Årets anskaffade rättigheter	0	0
Årets utrangeringar - ack anskaffningsvärde	0	0
Utgående anskaffningsvärde	3 660	3 660
Ingående ackumulerade avskrivningar	-2 764	-2 483
Årets avskrivningar	-325	-281
Årets utrangeringar - ack avskrivning	0	0
Utgående ack avskrivningar	-3 089	-2 764
Summa bokfört värde	571	896

Not 12. Maskiner, inventarier, installationer m.m.	2015-12-31	2014-12-31
Ingående anskaffningsvärde	75 710	75 820
Årets anskaffningar	2 006	2 596
Årets utrangeringar - ack anskaffningsvärde	-3 756	-2 706
Utgående anskaffningsvärde	73 960	75 710
Ingående ackumulerade avskrivningar	-70 645	-68 773
Årets avskrivningar	-2 591	-4 504
Årets utrangeringar - ack avskrivning	3 575	2 632
Utgående ack avskrivningar	-69 661	-70 645
Summa bokfört värde	4 299	5 065

VARAV FINANSIELL LEASING

Ingående anskaffningsvärde	120	517
Årets anskaffningar	-	-
Årets utrangeringar - ack anskaffningsvärde	-120	-397
Utgående anskaffningsvärde	0	120
Ingående ackumulerade avskrivningar	-120	-416
Årets avskrivningar	0	-28
Årets utrangeringar - ack avskrivning	120	324
Utgående ack avskrivningar	0	-120
Summa bokfört värde	0	0

Not 13. Beredskapstillgångar	2015-12-31	2014-12-31
Ingående anskaffningsvärde	14 662	14 662
Årets anskaffningar	-	-
Justering anskaffningsvärde	0	0
Utgående anskaffningsvärde	14 662	14 662
Ingående ackumulerade avskrivningar	-6 003	-5 026
Årets avskrivningar	-977	-977
Utgående ack avskrivningar	-6 980	-6 003
Summa bokfört värde	7 682	8 659

Posten består av nödvattenmateriel. Materielen är till för att stärka upp kommunernas vattenförsörjning i händelse av avbrott i vattenförsörjningen. Tillgången har finansierats med bidrag från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Not 14. Varulager	2015-12-31	2014-12-31
Trycksaker i lager	385	330
Förrådsartiklar i lager	1 035	1 083
Summa	1 420	1 413

Not 15. Fordringar hos andra myndigheter	2015-12-31	2014-12-31
Kundfordringar hos andra myndigheter	2 482	1 761
Fordran Skatteverket avs. ingående moms	5 880	6 619
Fordran Skatteverket avs. skattekonto	0	55
Summa	8 362	8 435

Not 16. Periodavgränsningsposter	2015-12-31	2014-12-31
FÖRUTBETALDA KOSTNADER		
Förutbetald hyra	5 385	4 894
Övriga förutbetalda kostnader	2 440	1 508
Summa	7 825	6 402
UPPLUPNA BIDRAGSINTÄKTER		
Upplupna bidragsintäkter från statliga myndigheter	262	495
Upplupna bidragsintäkter, övriga	938	562
Summa	1 200	1 057
ÖVRIGA UPPLUPNA INTÄKTER		
Upplupna avgiftsintäkter, slakterier	2 336	3 403
Övriga upplupna intäkter	1 552	2 217
Summa	3 888	5 620
Summa periodavgränsningsposter	12 913	13 079

Not 17. Avräkning med statsverket	2015-12-31	2014-12-31
ANSLAG I ICKE RÄNTEBÄRANDE FLÖDE		
Ingående balans	0	0
Redovisat mot anslag	-	-
Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	-	0
Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	0	0
ANSLAG I RÄNTEBÄRANDE FLÖDE		
Ingående balans	-5 600	-6 936
Redovisat mot anslag	303 464	304 207
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-303 139	-304 035
Återbetalning av anslagsmedel	0	1 164
Skuld avseende anslag i räntebärande flöde	-5 275	-5 600
FORDRAN AVSEENDE SEMESTERLÖNESKULD SOM INTE HAR REDOVISATS MOT ANSLAG		
Ingående balans	6 213	5 480
Rättning av ingående fordran från 2009	0	1 436
Årets minskning av fordran	-1 103	-703
Utgående balans	5 110	6 213
ÖVRIGA FORDRINGAR/SKULDER PÅ STATENS CENTRALKONTO I RIKSBANKEN		
Ingående balans	0	0
Redovisat mot inkomsttitel	0	-338
Inbetalningar i icke räntebärande flöde	0	338
Utbetalningar i icke räntebärande flöde	0	0
Betalningar hänförliga till inkomsttitlar	0	0
Utgående balans	0	0
Summa avräkning med statsverket	-165	613

Not 18. Balanserad kapitalförändring	Balanserad kapitalförändring anslagsfinansierad verksamhet	Balanserad kapitalförändring avgiftsbelagd verksamhet	Balanserad kapitalförändring i bidragsfinansierad verksamhet	Summa
Fg års kapitalförändr	1 436*	-3 616	-102	-2 282
*Bokföring av differens från 2009 avseende semesterlöneskuld för gamla semesterlönedagar och fordran mot statsverket.				
Ingående balans 2015	1 436	23 196	68	24 700
Årets kapitalförändr	0	-8 180	16	-8 164
Utgående balans 2015	1 436	15 016	84	16 536

Not 19. Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser	2015-12-31	2014-12-31
Ingående avsättning	2 087	3 694
Årets pensionskostnad	1 348	368
Årets pensionsutbetalningar	-1 073	-1 975
Utgående avsättning	2 362	2 087

Not 20. Övriga avsättningar	2015-12-31	2014-12-31
Avsättning avseende kompetensväxlings- och kompetensutvecklingsåtgärder	1 425	1 474
Summa	1 425	1 474

Not 21. Lån i Riksgäldskontoret	2015-12-31	2014-12-31
AVSER LÅN FÖR INVESTERINGAR I ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR		
Beviljad låneram enligt regleringsbrev	31 000	31 500
Finansiell leasing	0	15
Utnyttjad låneram inkl. finansiell leasing	23 269	21 144
Ingående balans	21 129	21 565
Årets amorteringar	-8 489	-8 652
Under året nyupptagna lån	10 629	8 216
Utgående balans	23 269	21 129

Not 22. Periodavgränsningsposter	2015-12-31	2014-12-31
UPPLUPNA KOSTNADER		
Upplupna löner och semesterlöner inkl. soc. avg.	37 724	39 039
Övriga upplupna kostnader	1 756	3 901
Summa	39 480	42 940
OFÖRBRUKADE BIDRAG		
Oförbrukade bidrag, myndigheter	11 474	12 671
Oförbrukade bidrag, övriga	1 320	1 564
Summa	12 794	14 235
OFÖRBRUKADE BIDRAG, MYNDIGHETER		
<i>Beräknas förbrukas</i>		
<i>inom tre månader</i>	2 608	3 835
<i>mer än tre månader till ett år</i>	896	1 048
<i>mer än ett år till tre år</i>	3 583	2 062
<i>mer än tre år</i>	4 387	5 726
Summa	11 474	12 671
ÖVRIGA FÖRUTBETALDA INTÄKTER		
Övriga förutbetalda intäkter, myndigheter	1 482	0
Övriga förutbetalda intäkter, övriga	755	0
Summa	2 237	0
Summa periodavgränsningsposter	54 511	57 175

Fastställande av årsredovisning 2015

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat och av kostnader, intäkter och Livsmedelsverkets ekonomiska ställning för år 2015.

Uppsala den 19 februari 2016

Annica Sohlström

T.f. Generaldirektör

LIVSMEDELSVERKET